

САДРЖАЈ

1. УВОД
2. ДЕФИНИЦИЈА ШКОЛСКОГ СПОРТА
3. ШКОЛСКИ СПОРТ У ЗАКОНСКОЈ РЕГУЛАТИВИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
 - 3.1. Дефинисање школског спорта у Закону о спорту
 - 3.2. Обухват школског спорта
 - 3.3. Систем школских спортских такмичења
 - 3.3.1. I ниво такмичења – школска првенства
 - 3.3.2. II ниво такмичења – општинска такмичења
 - 3.3.3. III ниво – окружна такмичења
 - 3.3.4. IV ниво такмичења – међуокружна такмичења
 - 3.3.5. Државна школска спортска такмичења
4. ИСТРАЖИВАЊА О ШКОЛСКОМ СПОРТУ
 - 4.1. Анализа стања у Републици Србији
 - 4.1.1. Опремљеност школа затвореним просторима за вежбање
 - 4.1.2. Изабрани спорт и ваннаставне активности
 - 4.1.3. Организација такмичења
 - 4.1.4. Учешће ученика, регистрованих такмичара у школским такмичењима
 - 4.1.5. Процена рада у последњој деценији и предлози за превазилажење проблема
 - 4.1.6. Интересовање за едукацију за волонтерске улоге у области спорта
 - 4.1.7. Летовање и зимовање ученика
 - 4.1.8. Школска спортска друштва / школска друштва за физичку културу
 - 4.1.9. Издавање школских сала
 - 4.2. Предлози за превазилажење проблема
 - 4.3. Школски спорт у Европској унији
 - 4.3.1. Обим и циљна група
 - 4.3.2. Мониторинг националних стратегија
 - 4.3.3. Ваннаставне активности и спорт
 - 4.3.4. Органи управљања који су укључени у организацију ваннаставних активности
 - 4.3.5. Такмичења и други догађаји
 - 4.3.6. Ка новим националним стратегијама и иницијативама
 - 4.4. Пројекат „Спорт у школе“
 - 4.5. Финансирање школског спорта
 - 4.6. Здравствени прегледи
5. ВИЗИЈА И МИСИЈА
 - 5.1. Визија
 - 5.2. Мисија
6. КОНЦЕПЦИЈА ШКОЛСКОГ СПОРТА
7. ЦИЉЕВИ СТРАТЕГИЈЕ ШКОЛСКОГ СПОРТА
 - 7.1. Стратешки циљеви школског спорта 2014–2018. године
 - 7.1.1. Приоритети стратегије
 - 7.2. Циљеви и стратешки правци развоја школског спорта
 - 7.2.1. Унапређење школског спорта
 - 7.2.2. Правна регулатива
 - 7.2.3. Просторно-технички услови
 - 7.2.4. Програмске иновације и организација
 - 7.2.5. Финансирање
 - 7.2.6. Едукација
 - 7.2.7. Пропаганда и медијска промоција
 - 7.2.8. Правилник о ангажовању стручног кадра за реализацију ваншколских и ванчасовних активности
 - 7.2.9. Спровођење, праћење, оцењивање и извештавање
8. АКЦИОНИ ПЛАН
9. ЛИТЕРАТУРА

СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА ШКОЛСКОГ СПОРТА У СРБИЈИ 2014–2018. ГОДИНЕ

1. УВОД

Подстицање на редовну физичку активност је савремени захтев који пред себе поставља Европска унија покушавајући да на тај начин ублажи негативне ефекте на здравствену ситуацију и побољша боље функционисање друштва. Сјај спортских медаља данас је све више у функцији подстицања на бављење спортом најширег круга грађана. После промена статуса спорта које је донео Закон о спорту 1996. године и комерцијализације спорта која је из тога уследила, време налаже да се ускладимо са европским трендовима које у фокус ставља приоритет вежбања ради здравља. Анализа реализације претходне Стратегије развоја спорта у Републици Србији у периоду 2009–2013. године, а посебно Стратегија развоја спорта у Републици Србији у периоду 2014–2018. године, намећу императив доношења посебне Стратегије развоја школског спорта, која треба да обједини укупни напор друштва да створи амбијент у коме ће ученици кроз наставу физичког васпитања, а посебно кроз ванчасовне облике рада и ангажовања имати систематску подршку за организовано вежбање и такмичење. Стратегија развоја школског спорта је резултат сарадње на нивоу министарстава просвете, спорта, здравља, рада, запошљавања и социјалне политике уз подршку јединица локалне самоуправе.

Министарство просвете, науке и технолошког развоја и Министарство омладине и спорта морају заједно са јединицама локалне самоуправе да дефинишу активности и успоставе одрживи модел функционисања школског спорта у функцији повећања редовног вежбања ученика.

Чланом 3. Закона о спорту („Службени гласник РС”, бр. 24/11 и 99/11, – др.) утврђено је да спортске активности јесу сви облици физичке и умне активности који, кроз неорганизовано или организовано учешће, имају за циљ изражавање или побољшање физичке спремности и духовног благостања, стварање друштвених односа или постизање резултата на такмичењима свих нивоа.

Бављење физичким васпитањем и спортом представља фундаментално људско право за све, као суштински елемент целоживотног образовања у целокупном образовном систему (*International Charter of Physical Education and Sport*, 1978). Чланом 4. Закона о спорту утврђено је да свако има право да се бави спортом. „Бављење спортом мора бити хумано, слободно и добровољно, здраво и безбедно, у складу са природном средином и друштвеним окружењем, фер, толерантно, етички прихватљиво, одговорно, независно од злоупотреба и циљева који су супротни спортском духу и доступно свим грађанима под једнаким условима, без обзира на узраст, ниво физичких способности, степен евентуалне инвалидности, пол и друго лично својство.”

Физичко васпитање и школски спорт су међусобно повезани. Та повезаност огледа се и препознаје у следећим документима:

1. Међународна повеља Унеска о физичком васпитању и спорту
2. Спорт и миленијумски развојни циљеви Уједињених нација
3. Глобална стратегија Светске здравствене организације.

Повеља Унеска 1978. године у Паризу дефинише прожимање физичког васпитања и спорта:

Члан 1. Бављење физичким васпитањем и спортом је фундаментално право за све.

Члан 2. Физичко васпитање и спорт представљају суштински елемент доживотног образовања у целокупном образовном систему.

Члан 3. Програми физичког васпитања и спорта морају испуњавати потребе појединца

и друштва.

Члан 4. Наставу, тренинг и управљање у физичком васпитању и спорту треба да реализује квалификовано особље.

Члан 5. Адекватни објекти и опрема су од кључног значаја за физичко васпитање и спорт.

Члан 8. Информације и документација помажу промоцији физичког васпитања и спорта.

Члан 10. Националне институције играју главну улогу у физичком васпитању и спорту.

Један од приоритета и циљева Стратегије развоја спорта Републике Србије је развој спорта деце и омладине, укључујући и школски спорт.

Брига о деци и омладини, између осталог, остварује се кроз развој услова за учешће у спорту на нивоу школе, локалних спортских организација, кроз систем „Спорта за све“, кроз развој такмичарског и врхунског спорта, развој спортске инфраструктуре као и кроз деполитизацију и демократизацију спорта.

Унапређење система школског спорта у Републици Србији подразумева: развој и унапређење физичког вежбања деце у предшколским установама, јачање школског и универзитетског спорта и успостављање система школских и универзитетских такмичења; системско планирање изградње и одржавања спортских објеката; стварање услова за врхунско спортско постигнуће; унапређење стручног рада у спорту.

Закон о спорту даје одређене смернице, али и правни оквир у многим сегментима који директно или индиректно утичу на уређење школског спорта.

Физичко васпитање је обавезан наставни предмет за све ученике основних и средњих школа у Републици Србији.

Заступљен је у свим разредима, а у другом циклусу основног образовања и васпитања, поред обавезног наставног предмета физичко васпитање, постоји и обавезан изборни предмет физичко васпитање – изабрани спорт. Поред тога, физичко васпитање је једини предмет у школи који ученицима даје могућности за учење моторних вештина, развој физичке кондиције и разумевање физичке активности.

2. ДЕФИНИЦИЈА ШКОЛСКОГ СПОРТА

Постојећи систем физичке културе у Републици Србији чине физичко васпитање, спорт и рекреација. Сваки од ових самосталних ентитета има свој аутохтони циљ и специфичне задатке. Кроз циљеве и задатке огледа се и бит сваког од ових стручних подручја.

Суштина физичког васпитања огледа се у доприносу развоја свестране личности и формирању навика редовног телесног вежбања као изузетно важне културне потребе. Бит рекреације јесте неговање здравог животног стила који се заснива на активном одмору и обнови животних потенцијала човека.

Основно обележје спорта је усавршавање и достизање максималних потенцијала спортисте у функцији постизања највишег спортског резултата. Остварењу овог циља подређена је читава технологија тренажног процеса.

Иако сваки од ових стручних појмова има свој специфичан циљ и задатке, они имају и заједничка обележја која чине целину система физичке културе. Школски спорт повезује физичко васпитање, рекреацију и спорт. Суштина школског спорта јесте редовно вежбање и неговање навике редовног вежбања, тако да се подигне ниво спортско-рекреативног образовања, помогне свестрани раст и развој личности, а такмичење је у функцији постизања ових циљева.

Школски спорт је сегмент физичког васпитања чији су циљ и задаци у функцији остваривања циља и задатака физичког васпитања према важећем наставном плану и програму. Школски спорт припада систему физичког васпитања које је у надлежности Министарства просвете, науке и технолошког развоја, а други део је у систему Министарства омладине и спорта, на нивоу учешћа у финансирању годишњег програма Савеза за школски спорт Србије, који је препознат за остваривање интереса у области школског спорта. *Школски спорт треба организационо и идејно да створи могућности за додатно вежбање (тренинг) што већег броја заинтересоване, а не само талентоване деце.* Повезаност физичког васпитања и спорта растерећена је негативности врхунског спорта.

Тренажни процес и целокупну наставу физичког васпитања треба утемељити на научним достигнућима и законитостима.

Тренажни поступак треба засновати на достигнућима савремене методике физичког васпитања која се односи на процену „проблематизације телесне вежбе“, тј. вежбе које ђаци уче треба представити са три аспекта:

- информациони – шта је та телесна ВЕЖБА – ПОЈАМ;
- техничка упутства – како најлакше савладати моторички задатак;
- вредносне поруке.

Значајан задатак који се може остварити кроз физичко васпитање и школски спорт јесте откривање деце талентоване за врхунска спортска достигнућа. Идентификација деце талентоване за спорт је стручан и одговоран задатак.

Систем тренинга и спортских такмичења код ученика утиче на формирање свести о хуманом односу према свим учесницима у процесу телесног вежбања и такмичења.

Интензивни стручни рад на побољшавању физичких способности и разумевање значаја процеса спортског тренинга потпуно се уклапају у задатке физичког васпитања. Решавањем ових задатака школским спортом доприноси се остваривању циља физичког васпитања.

Спортска такмичења су саставни део физичког васпитања на којима ученик проверава резултате свога рада, а надметања са вршњацима подстичу га на стваралачко усавршавање и ангажовање за развој својих максималних потенцијала на основу којих се значајним делом позиционира у друштву вршњака.

На основу постављених задатака који су стављени пред школски спорт, потребно је да се редефинише циљ школског спорта који гласи:

Циљ школског спорта јесте да се током систематског вежбања у оквиру школског спортског друштва кроз различите форме ванчасовних активности задовоље потребе ученика за редовним вежбањем и активним учешћем у спортско-рекреативним активностима и спорту, како би се допринело свестраном расту и развоју личности.

3. ШКОЛСКИ СПОРТ У ЗАКОНСКОЈ РЕГУЛАТИВИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

3.1. Дефинисање школског спорта у Закону о спорту

Чланом 143. Закона о спорту утврђено је да школски спорт обухвата организоване и ваннаставне спортске активности у области школског физичког васпитања, укључујући и школска спортска такмичења која се спроводе у оквиру школског система у складу са наставним планом и програмом, утврђеним у складу са законом.

Циљ је организовано стварање услова да сви ученици буду укључени у неки од програма школског спорта:

- едукативни;
- кондициони;
- спортско-рекреативни;
- селективни;

- спорт за ученике са посебним потребама.

3.2. Обухват школског спорта

Организовано ваннаставно бављење спортским активностима ученика спроводи се кроз школске спортске секције и друге организационе форме које организују школе, самостално или у сарадњи са институцијама у систему спорта или јединицама локалне самоуправе.

Међународна федерација школског спорта (ISF) дефинише школски спорт као било коју спортску активност која се одвија у школама било које врсте и коју одобравају школске власти. У складу са одредбама статута Међународне федерације школског спорта, главни циљ школског спорта је физички, интелектуални, морални, социјални и културни развој свих.

Школски спорт представља незаобилазну карику у промоцији активног начина живота, у развоју спорта и врхунског спортског резултата, а оно што школе чини посебно подесним амбијентом за унапређење здравља и спорта у једној средини јесте велики обухват деце основним образовањем у Републици Србији. За школску 2010/11. годину износио је 96,11%, а у средњем образовању – 85,11% (Статистички годишњак Републике Србије – образовање, 2012).

Према резултатима који су објављени у Стратегији развоја школског спорта у АП Војводина 2013–2017. на репрезентативном узорку војвођанских основних школа, у скоро две трећине школа, секције су доступне млађим разредима (од I до IV разреда), а у нешто више од једне трећине, у секције су укључени само ученици старијих разреда (од V до VIII разреда). Школске секције постоје за следеће спортове: одбојка, фудбал, кошарка, рукомет, стони тенис, мали фудбал, шах, рвање, стрељаштво, атлетика, ритмичка гимнастика, карате, мачевање, бадминтон, корективна гимнастика, спортска гимнастика, кик-бокс, теквондо, модеран плес, аикидо, плес, пливање, фолклор, спортски риболов, кајак, забавни полигон.

Обухват ученика спортским секцијама креће се од 1,14% до 100% ученика. Реалнију слику даје расподела по разредима: у 90 школа (скоро 26%) нема података о броју ученика укључених у спортске секције. Од 1% до 20% ученика укључених у спортске секције имају 142 школе (40%). Око 19% основних школа има 21% до 30% ученика у спортским секцијама, док је у 8% школа у спортске секције укључено 31% до 40% ученика. Веома је мало основних школа које имају ангажовано 41% до 50% ученика (10 школа или мање од 3%). Укупно 14 школа или 4% од укупног броја, има више од половине ученика укључено у спортске секције у школи. Заједничко за ове школе (сем једног изузетка) је да се ради о малим школама, са просечно око 220 ученика.

Савез за школски спорт Србије током школске године организује државна првенства за основне и средње школе, а сваке четврте Олимпијске игре ученика Републике Србије. Број спортова је за основне школе 11 а за средње 9 и то у мушкој и женској категорији. Системом школских спортских такмичења, током школске године, у све спортске активности укључи се око 350.000 учесника. Такмичења се спровode по Правилнику о организацији школских спортских такмичења, донетог од стране Управног одбора Савеза. У плану је да на Правилник дају сагласност и Министарство просвете, науке и технолошког развоја и Министарство омладине и спорта.

3.3. Систем школских спортских такмичења

Школска спортска такмичења Републике Србије представљају скуп више самосталних спортских такмичења, која се остварују независно једна од других, а реализују се по програму који се утврђује за период од четири године (олимпијски циклус). На основу програма доносе се годишњи планови за сваку школску годину. Право учешћа на такмичењима имају сви редовни ученици основних и средњих школа, узраста од I разреда основне школе до IV разреда средње школе.

Редовни програм Савеза за школски спорт Србије подразумева одржавање такмичења у следећим спортским гранама:

Спортске гране	Категорије					
	основне школе	мушко	женско	средње школе	мушко	женско
Атлетика	основне школе	мушко	женско	средње школе	мушко	женско
Рукомет	основне школе	мушко	женско	средње школе	мушко	женско
Кошарка	основне школе	мушко	женско	средње школе	мушко	женско
Одбојка	основне школе	мушко	женско	средње школе	мушко	женско
Мали фудбал	основне школе	мушко	женско	средње школе	мушко	
Стони тенис	основне школе	мушко	женско	средње школе	мушко	женско
Стрељаштво	основне школе	мушко	женско	средње школе	мушко	женско
Гимнастика	I – IV разреда V – VI разреда VII – VIII разреда	мушко	женско	I – IV разреда	мушко	женско
Пливање	I – IV разреда V – VI разреда VII – VIII разреда	мушко	женско	I – IV разреда	мушко	женско
Џудо	I – IV разреда V – VI разреда VII – VIII разреда	мушко	женско	I – IV разреда	мушко	женско
Карате	I – IV разреда V – VI разреда VII – VIII разреда	мушко	женско	I – IV разреда	мушко	женско
Тенис	основне школе	мушко	женско			
Мале олимпијске игре	I – III разреда	мушко	женско			

Основ за спровођење програма током школске године је оријентациони календар такмичења ученика Републике Србије, који прописује министар просвете, а на предлог Савеза за школски спорт Србије. Календар такмичења је у свему подређен периодизацији наставног плана и програма физичког васпитања за основне и средње школе.

Сва такмичења се спроводе, по правилу, по нивоима и то:

- I ниво чине такмичења унутар школе (школско првенство);
- II ниво чине такмичења у оквиру општине (општинска првенства);
- III ниво су такмичења у оквиру округа (окружна првенства);
- IV ниво чине такмичења између округа (међуокружна првенства);
- V ниво су финална – републичка првенства;
- VI ниво су међународна школска спортска такмичења.

3.3.1. I ниво такмичења – школска првенства

Први ниво чине такмичења унутар школе (школска првенства) која чине основу система школског спорта и олимпијских спортских игара.

Право учешћа на првом нивоу такмичења имају сви заинтересовани редовни ученици и ученице основних и средњих школа. Стручно веће наставника физичког васпитања организује и реализује читав процес такмичења унутар своје школе и одлучује о облику и систему такмичења.

Стручно веће наставника физичког васпитања одређује термин одржавања такмичења према оријентационом каледару Савеза за школски спорт Србије а најмање недељу дана пре одржавања општинског такмичења.

По правилу, овај ниво такмичења треба да обухвати највећи број ученика који наступају на такмичењима унутар разреда, као представници разреда или селекције генерације. Средства за реализацију такмичења у првом нивоу такмичења обезбеђују школе. Програм такмичења унутар школе зависи од просторно-техничких услова саме школе.

3.3.2. II ниво такмичења – општинска такмичења

Програмске активности реализују општински савези у сарадњи са општинским органима, јединицама локалне самоуправе и гранским спортским савезима.

Општинска такмичења су најмасовнија и најдужа такмичења, а дужина такмичења варира од општине до општине и доста су различита (пример: град Ниш реализује такмичење у одбојци са око 260 одиграних утакмица, Панчево у 11 радних дана са 45 утакмица). У неким општинама (градовима) организују се посебна такмичења специфична за ту средину. У Панчеву се организује спортски риболов, атлетски тробој, најбржи основац, у Инђији се организује бициклизам и брдски крос, у Пожаревцу се организују такмичења за основце у мини рукомету. Средства се обезбеђују из општинских односно градских буџета.

Пропозиције такмичења у спортским гранама које су у систему Савеза за школски спорт Србије омогућују учешће преко 318.000 ученика и ученица основних и средњих школа на општинском нивоу такмичења.

3.3.3. III ниво – окружна такмичења

Окружна такмичења одржавају се у оквиру 26 округа Србије (Слика 1).

На нивоу сваког округа именован је координатор школског спорта који има одговорност и обавезу да на квалитетан начин спроводи систем, организујући школска спортска такмичења од општинског, преко окружног и међуокружног, па до републичког нивоа, као и да редовно обавештава о термину и локацији такмичења екипа које су се пласирале на виши ниво такмичења.

Координатор округа обавља следеће послове:

- предлаже места одржавања окружних такмичења;
- са домаћином такмичења договара услове (спортске судије, здравствена заштита за време такмичења, исхрана учесника, пријава јавног скупа надлежним државним органима, обезбеђење и сл.) за одржавање окружног такмичења;
- одлучује о неправилностима у току такмичења;
- одлучује о жалбама и решава их према одредбама правилника;
- проверава исправност „спортских књижица“;
- у присуству руководиоца школских екипа спроводи жребање и предлаже систем такмичења;
- писмено извештава Савез о одржаним првенствима у округу;
- обавља и друге послове по одлукама Управног одбора Савеза.

Право наступа на окружним такмичењима имају победници општинских првенстава. Победници окружних првенстава у стрељаштву, пливању, стоном тенису и „Дечјим олимпијским играма“ остварују право учешћа на републичким такмичењима.

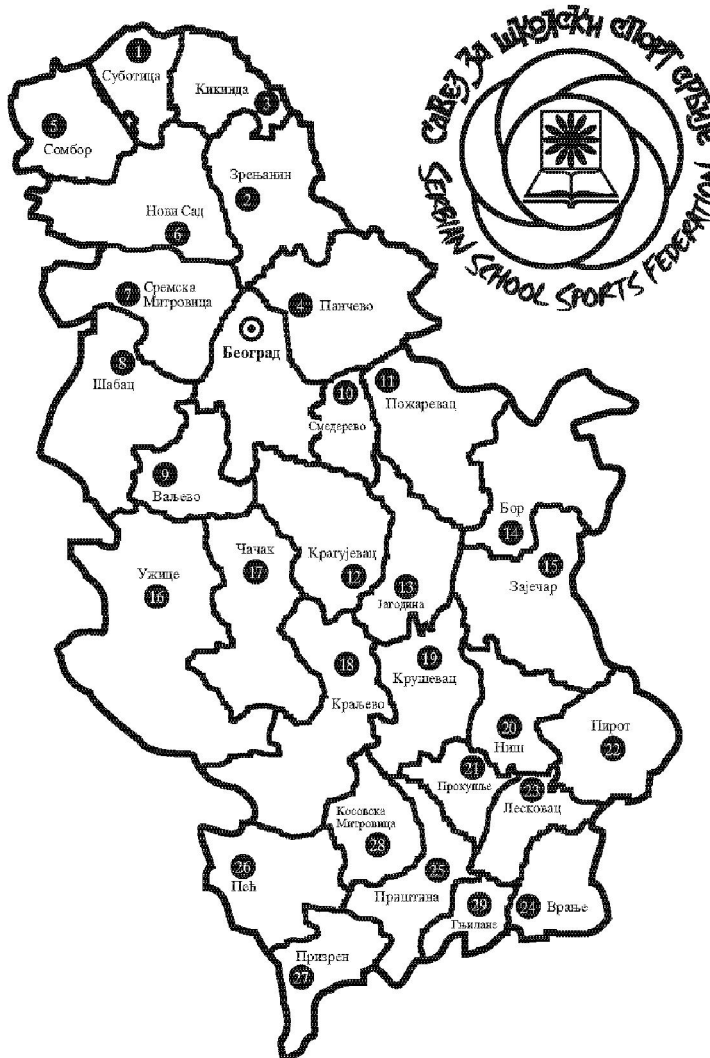
Пропозиције такмичења у спортским гранама које су у систему Савеза за школски спорт Србије омогућавају учешће преко 64.000 ученика и ученица основних и средњих школа на окружном нивоу такмичења.

Слика 1. Карта 26 округа за школска спортска такмичења у СР Србији

Такмичења у III степену остварују се у оквиру следећих Округа:

Градови који чине округе:

- 1) **Севернобачки округ:** Бачка Топола, Мали Ђош и Суботица (центар).
- 2) **Средњобанатски округ:** Нови Бечеј, Нова Црња, Житиште, Сечањ и Зрењанин (центар).
- 3) **Севернобанатски округ:** Кањижа, Сента, Ада, Чока, Нови Кнежевац и Кикинда (центар).
- 4) **Јужнобанатски округ:** Пландиште, Опово, Ковачица, Алибунар, Вршац, Бела Црква, Ковин и Панчево (седиште).
- 5) **Западнобачки округ:** Апатин, Одац, Кула и Сомбор (центар).
- 6) **Јужнобачки округ:** Србобран, Бач, Бечеј, Брбас, Бачка Паланка, Бачки Петровац, Жабаљ, Тител, Темерин, Беочин, Сремски Карловци и Нови Сад (центар).
- 7) **Сремски округ:** Шид, Ивањица, Ириг, Гума, Стара Пазова, Пећинци и Сремска Митровица (центар).
- 8) **Мачвански округ:** Богатић, Лозница, Владимирци, Коцељева, Мали Зворник, Крупањ, Љубовија и Шабац (центар).
- 9) **Колубарски округ:** Осечина, Уб, Лаковац, Мионица, Љиг и Ваљево (центар).
- 10) **Подунавски округ:** Смедерска Паланка, Велика Плана и Смедерево (центар).
- 11) **Браничевски округ:** Велико Градиште, Голубац, Мало Црниће, Жабари, Петровац, Кучево, Жагубица и Пожаревац (центар).
- 12) **Шумадијски округ:** Аранђеловац, Топола, Рача, Баточина, Кнић, Лапово и Крагујевац (центар).
- 13) **Поморски округ:** Ђуприја, Параћин, Свилајнац, Деспотовац, Рековац и Јагодина (центар).
- 14) **Борски округ:** Кладово, Мајданпек, Неготин и Бор (центар).
- 15) **Зајечарски округ:** Бољевац, Књажевац, Соко Бања и Зајечар (центар).
- 16) **Златиборски округ:** Бајина Башта, Косјерић, Пожега, Чајетина, Ариље, Прибој, Нова Варош, Пријеполје, Сјеница и Ужице (центар).
- 17) **Моравички округ:** Горњи Милановац, Лучани, Ивањица и Чачак (центар).
- 18) **Рашки округ:** Врњачка Бања, Рашка, Нови Пазар, Тутин и Краљево (центар).
- 19) **Расински округ:** Варварин, Трсеник, Ражањ, Ђињевац, Александровац, Брус и Крушевац (центар).
- 20) **Нишавски округ:** Алексинац, Сврљиг, Меровина, Дољевац, Гаџин Хан и Ниш (центар).

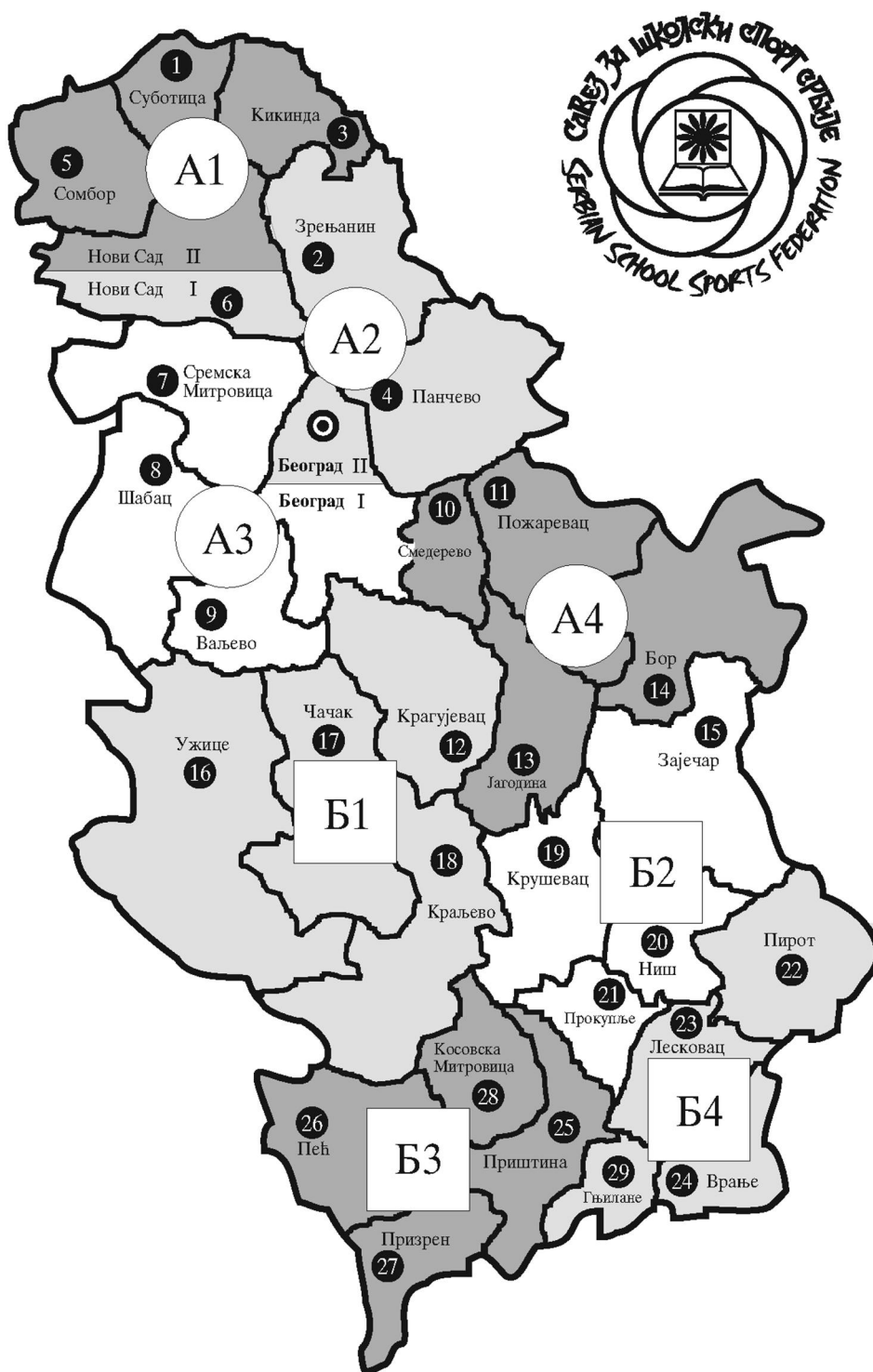
- 21) **Топлички округ:** Блаце, Курпумлија, Житорађа и Прокупље (центар).
- 22) **Пиротски округ:** Бела Паланка, Бабушница, Димитровград и Пирот (центар).
- 23) **Јабланички округ:** Бојник, Лебане, Медвеђа, Власотинце, Црна Трава и Лесковац (центар).
- 24) **Пчињски округ:** Владичин Хан, Сурдулица, Босилеград, Трговиште, Бујановац, Прешево и Врање (центар).
- 25) **Косовски округ:** Подујево, Обилић, Косово Поље, Глоговац, Штимље, Урошевац, Качаник, Липљан и Приштина (центар).

- 26) **Пећки округ:** Исток, Клина, Дечани, Баковица и Пећ (центар).
- 27) **Призренски округ:** Сува Река, Ораховац, Штрпце, Гора, Ополје и Призрен (центар).
- 28) **Косовскомитровачки округ:** Зубин Поток, Лепосавић, Звечан, Србице, Вучитрн и Косовска Митровица (центар).
- 29) **Косовско-поморавски округ:** Косовска Каменица, Ново Брдо, Витина и Гњилане (центар).

⊙ **Град Београд чине општине:** Палилула, Звездара, Стари Град, Врачар, Савски Венац, Вождовац, Чукарица, Нови Београд, Земун, Раковица, Сопот, Младеновац, Гроцка, Барајево, Обреновац и Лазаревац.

Слика 2. Шема за међуокружна такмичења

Такмичења у IV степену остварују се у оквиру следећих Међуокруга:

3.3.4. IV ниво такмичења – међуокружна такмичења

Међуокружни ниво такмичења реализује се по утврђеној шеми (Табела 1 и Слика 2) односно по групама које чине више округа. Осам међуокруга подељени су на А (север) и Б (југ) групу. Овај ниво такмичења реализује се у кошарци, одбојци, малом фудбалу, рукомету, атлетици и спортској гимнастици.

Право наступа на овом нивоу имају победници окружних такмичења. Програм и пропозиције такмичења омогућавају учешће преко 7.000 ученика и ученица на овом нивоу такмичења.

Табела 1. Распоред округа за међуокружна такмичења

	МЕЂУОКРУГ СЕВЕР	ОКРУГ		МЕЂУОКРУГ ЈУГ	ОКРУГ
1.	МЕЂУОКРУГ А1	СЕВЕРНОБАЧКИ ЗАПАДНОБАЧКИ СЕВЕРНОБАНАТСКИ ЈУЖНОБАЧКИ II	5.	МЕЂУОКРУГ Б1	ЗЛАТИБОРСКИ МОРАВИЧКИ РАШКИ ШУМАДИЈСКИ
2.	МЕЂУОКРУГ А2	СРЕДЊОБАНАТСКИ ЈУЖНОБАНАТСКИ ГРАД БЕОГРАД II ЈУЖНОБАЧКИ I	6.	МЕЂУОКРУГ Б2	НИШАВСКИ ЗАЈЕЧАРСКИ РАСИНСКИ ТОПЛИЧКИ
3.	МЕЂУОКРУГ А3	СРЕМСКИ МАЧВАНСКИ КОЛУБАРСКИ ГРАД БЕОГРАД I	7.	МЕЂУОКРУГ Б3	КОСОВСКО- МИТРОВАЧКИ ПЕЋКИ КОСОВСКИ ПРИЗРЕНСКИ
4.	МЕЂУОКРУГ А4	ПОДУНАВСКИ БРАНИЧЕВСКИ ПОМОРАВСКИ БОРСКИ	8.	МЕЂУОКРУГ Б4	ПЧИЊСКИ КОСОВСКО- ПОМОРАВСКИ ПИРОТСКИ ЈАБЛАНИЧКИ

3.3.5. Државна школска спортска такмичења

Завршна првенства су републичка такмичења, која се организују сваке године у свим спортским гранама за све узрасне категорије. Сваке четврте године организују се Олимпијске спортске игре ученика Србије. Ове игре окупљају ученике и ученице из целе Србије.

Право учешћа на републичком нивоу такмичења имају ученице и ученици који су победници окружног првенства у стоном тенису, стрељаштву, „Дечјим олимпијским играма“ и пливању и победници међуокружног првенства у кошарци, одбојци, малом фудбалу, рукомету, атлетици и спортској гимнастици.

На државном првенству у спортским играма учествује 8 екипа, које су победници међуокружних такмичења. Екипе су разврстане у две групе по четири екипе и по једноструком бод систему се одређује пласман по групама. Првопласиране екипе из групе играју за пласман од 1. до 2. места, другопласиране екипе за пласман од 3. до 4. места, трећепласиране играју за пласман од 5. до 6. места, а четвртопласиране екипе играју за пласман од 7. до 8. места.

У 2011/2012. школској години на Олимпијским спортским играма ученика Републике Србије у Сремској Митровици учешће је узело 5.024 ученика – девојчице основних школа: 1.646, дечаки: 1.691. Средње школе – мушких: 935, женских: 752. Број школских екипа на првенствима Србије: 455. Основне школе – дечаки: 140; број женских екипа: 140. Средње школе – мушких: 92, женских: 83 екипе.

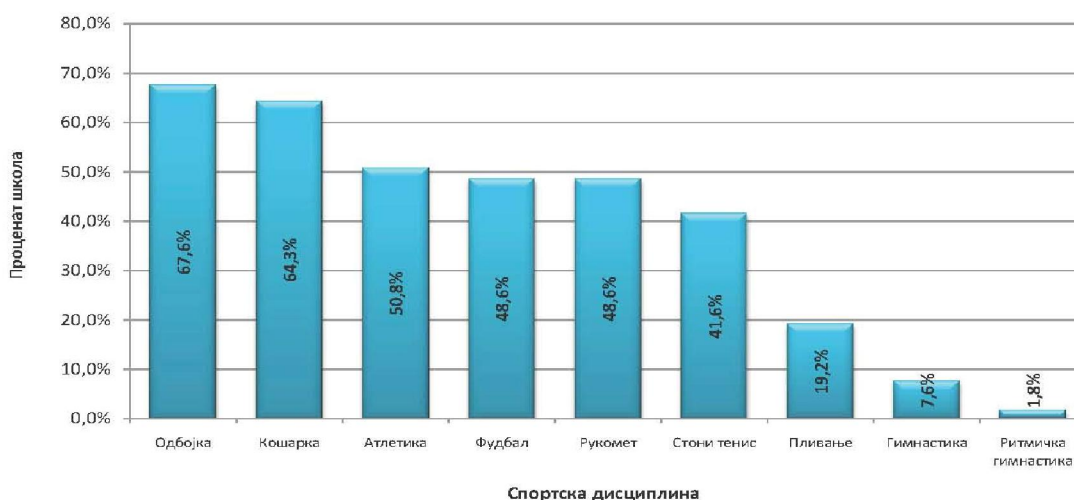
У 2012/2013. школској години на републичким такмичењима учешће је узело 4.362 ученика. Девојчице основних школа: 1061, дечази: 1070. Средње школе – мушких: 754, женских: 636. Број школских екипа на првенствима Србије: 470. Основне школе – дечази: 137; број женских екипа: 136. Средње школе – мушких: 104, женских: 93 екипе.

У 2013/2014. школској години на републичким такмичењима учешће је узео 4.321 ученик. Девојчице основних школа: 1.350, дечази: 1.396. Средње школе – мушких: 683, женских: 558. Број школских екипа на првенствима Србије: 466. Основне школе – дечази: 161; број женских екипа: 144. Средње школе – мушких: 95, женских екипа: 85.

1. Школска спортска такмичења

На Графикону 1 може се видети да, генерално гледано, спортска грана која се најчешће јавља у оквиру унутаршколских такмичења је одбојка (у 67,6% школа). Затим следе: кошарка (64,3%), атлетика (50,8%), фудбал (48,6%), рукомет (48,6%), стони тенис (41,6%), пливање (19,2%), гимнастика (7,6%) и на крају ритмичка гимнастика (1,8%). (Извештај „Истраживања стања у образовно-васпитним установама у Србији у вези са школским спортом“, Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Београд, 2008).

Графикон 1. Приказ унутаршколских такмичења по дисциплинама

2. Општинска/градска школска спортска такмичења

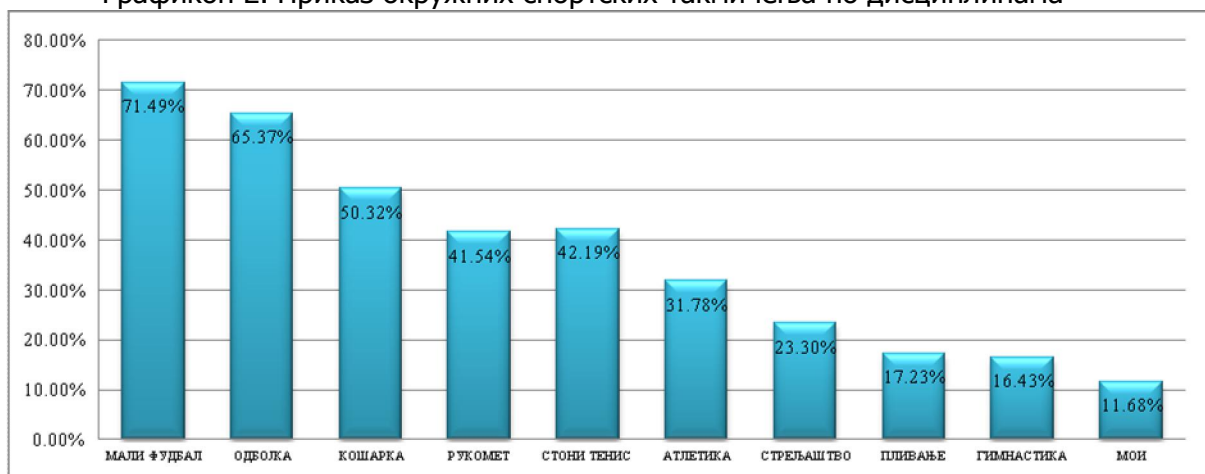
У погледу броја школа које узимају учешће на општинском такмичењу из поменутих 9 спортских грана, произлази следећа ситуација: највећи број школа учествује на општинском такмичењу из одбојке 50,5%, затим из атлетике 48,9%, кошарке 41,3%, рукомета 35,6%, фудбала 28,2%, стоног тениса 26%, пливања 10%, гимнастике 3,3%, и на последњем месту се налази ритмичка гимнастика 0,6% (Извештај „Истраживање стања у образовно-васпитним установама у Србији у вези са школским спортом“, Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Београд, 2008).

3. Ниво такмичења – окружна такмичења

На нивоу округа именован је координатор школског спорта који има одговорност и обавезу да на квалитетан начин спроводи систем, организујући школска спортска такмичења од општинског, преко окружног и међоокружног, па до републичког нивоа, као и да редовно писмено извештава о одржаним такмичењима, а све према утврђеним обрасцима извештавања. На тај начин се добијају подаци о броју ученика и ученица и екипа које учествују на свим нивоима такмичења, о систему такмичења као и о победницима (школа, појединац и професор – вођа екипе).

У погледу броја школа-победница општинских такмичења, које учествују на окружном нивоу такмичења а на основу достављених извештаја координатора у 2014. години добијају се следећи подаци (Графикон 2): 42,19% школа учествује на окружном такмичењу у стоним тенису; 23,30% учествује у стрељаштву; у гимнастици 16,43%; у пливању 17,23%; у атлетици 31,78%. У спортским играма ситуација је нешто другачија. Наиме, мали фудбал је најпопуларнији спорт, те 71,49% школа-победница окружних првенстава учествује на окружном нивоу такмичења; у одбојци 65,37%; у кошарци 50,32%; док је у рукомету 41,54% школа учесница на окружном првенству. У „Малим олимпијским играма“ на окружном нивоу такмичења узме учешће 11,68% школа.

Графикон 2. Приказ окружних спортских такмичења по дисциплинама

4. Ниво такмичења – међуокружна такмичења

Међуокружни ниво такмичења реализује се по утврђеној шеми по групама које чине више округа. Овај ниво такмичења реализује се у кошарци, одбојци, малом фудбалу, рукомету, атлетици и спортој гимнастици.

Право наступа на овом нивоу имају победници окружних такмичења. Програм и пропозиције такмичења омогућавају учешће преко 7.000 ученика и ученица на овом нивоу такмичења.

Према извештајима координатора, готово 100% школа победница окружног нивоа такмичења узме учешће на међуокружном нивоу.

5. Обухват деце кроз државна школска спортска такмичења

Број учесника: 4.362. Девојчице основних школа: 1061, дечаци: 1070. Средње школе – мушких: 754, женских: 636. Број школских екипа на првенствима Србије: 470. Основне школе – дечаци: 137; број женских екипа: 136. Средње школе – мушких: 104, женских екипа: 93.

Постојећи правилници садрже нормативе простора, опремљености и наставних средстава, укључујући и наставу физичког васпитања, посредно и школског спорта.

Истраживање Републичког завода за спорт и медицину спорта Републике Србије из 2009. године указало је на диспропорцију у физичком развоју и физичким способностима деце у Београду. У поређењу са мерењем из 1995. године, дечаци основношколског узраста су у просеку виши од својих вршњака за 3%, а девојчице за 2,5%, али је телесна маса повећана за чак 14% код дечака, односно, 11% код девојчица. Индекс телесне масе (БМИ), који је показатељ ухрањености, такође је повећан, код дечака за 7,3% и код девојчица за 5,6%. У поређењу са резултатима деце истог узраста из других европских земаља, показатељи телесне развијености деце основношколског узраста (телесна висина, телесна маса) јесу изнад европског просека. У исто време, резултати моторичког тестирања

батеријом ЕУРОФИТ, позиционирају резултате наших испитаника из Београда *испод европског просека у већини тестова.*

4. ИСТРАЖИВАЊА О ШКОЛСКОМ СПОРТУ

4.1. Анализа стања у Републици Србији

На основу Извештаја "Истраживања стања у образовно-васпитним установама у Србији у вези са школским спортом" које је урадио Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања (Београд 2008) и истраживање које је спровео Факултет спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду (Радојевић и сар. 2002) и важећих докумената, посматране су следеће проблемске целине од 2000. до 2014. године:

1. Истраживања
2. Организационе и технолошке одлике школског спорта у Србији
3. Научно-истраживачки резултати – аспекти школског спортског стваралаштва
4. Законска и статутарна документа
5. Потенцијални и фактори развоја школског спорта.

4.1.1. Опремљеност школа затвореним просторима за вежбање

Према Извештају (Београд, 2008), којим су обухваћене све основне и средње школе на територији Републике Србије, већина школа – 1.533 доставила је тражене податке, при чему је 1.135 основних и 398 средњих школа. Већи број школа потиче из урбане средине (906), док је 627 школа из руралног окружења.

Када је реч о **опремљености школа затвореним просторима** за наставу физичког васпитања, школе су попуњавале податке о димензијама велике сале, мале сале, теретане и базена (Табела 2. **Велику салу нема 36,5% школа.** Од преосталог броја (63,5%), 48,5% школа има салу површине мање од 450 м² (33% опремљено по нормативу), а 15% школа има салу површине веће од 450 м² (53% опремљено по нормативу). Што се тиче мале сале, ситуација је драстично лошија – **77,6% школа нема малу салу.** Од преосталог броја (22,4%), 15,6% школа има салу површине мање од 150 м² (17% опремљено по нормативу), а 6,8% школа има салу површине веће од 150 м² (24% опремљено по нормативу). Од свих испитаних школа (1.533), **само 12 школа поседује базен**, при чему је 7 базена опремљено по нормативу. Незнатно боља ситуација је у погледу опремљености школа теретаном (**42 школе имају теретану**, а од тог броја – 17 је по нормативу).

У вези са **опремљеношћу школа отвореним просторима** за наставу физичког васпитања школе су попуњавале податке о броју игралишта за: рукомет, кошарку, одбојку, мали фудбал и јаму за скокове (Табела 2). Уочено је да **39,4% школа нема игралиште за рукомет.** Од 60,6% школа које имају игралиште, 44,1% школа има игралиште димензија већих од 800 м², док терен мањи од 800 м² има 16,4% школа. **Игралиште за кошарку нема 51,5% школа.** Од 48,5% школа које имају игралиште, 12,3% школа има игралиште димензија већих од 488 м², док терен мањи од 488 м² има 36,2% школа. **Игралиште за одбојку нема 67,4% школа.** Од 32,6% школа које имају игралиште, 28,7% школа има игралиште димензија већих од 162 м², док терен мањи од 162 м² има 4% школа. **Игралиште за мали фудбал нема 63,8% школа.** Од 36,2% школа које имају игралиште, 23,6% школа има игралиште димензија већих од 800 м², док терен мањи од 800 м² има 12,5% школа. Најчешће навођене подлоге за сва игралишта су бетон и асфалт, док су остале подлоге попут: шљаке, траве, вештачке траве, тартана, песка и земље навођене у занемарљивом броју. **Јаму за скокове нема 80,4% школа.** Као подлога најчешће се јавља песак, затим бетон, трава, шљака, асфалт, тартан и земља.

Табела 2. Заступљеност затворених и отворених простора по школама

	Назив простора	% школа			
		Нема	Има	Површина мања од стандардне	Површина већа од стандардне
Затворени простори	Сала	36,5	63,5	48,5	15
	Мала сала	77,6	22,4	15,6	6,8
	Базен	99,2	0,8	/	/
	Теретана	97,3	2,7	/	/
Отворени простори – игралишта	Рукомет	39,4	60,6	44,1	16,4
	Кошарка	51,5	48,5	12,3	36,2
	Одбојка	67,4	32,6	28,7	4
	Мали фудбал	63,8	36,2	23,6	12,5
	Јама за скокове	80,4	19,6	/	/

Што се тиче **пратећих простора**, школе су наводиле број и димензије следећих објеката: свлачионице, купатила, тоалети и справарнице. Највећи број школа поседује свлачионице (2.411), затим тоалете (2.205), купатила (1.594) и справарнице (555). Са аспекта површине коју пратећи објекти поседују, највећу површину заузимају свлачионице (900,5 м²), затим справарнице (312,1 м²), следе тоалети (293,9 м²) и најзад купатила (242,5 м²).

Када је у питању **коришћење затворених и отворених простора**, од укупно 1.533 испитаних школа: 1.163 школе користи поменуте просторе у циљу одржавања спортских секција, 441 школа их користи у сврху рекреације радника школе, 407 школа их изнајмљује спортским клубовима, а 186 школа их изнајмљује грађанима. **Може се приметити да се затворени и отворени простори у великој мери користе за потребе саме школе.**

4.1.2. Изабрани спорт и ваннаставне активности

У вези са **ваннаставним активностима** (Табела 3), може се рећи да је у највећем броју школа одбојка најпопуларнија ваннаставна активност (978), затим мали фудбал у 930 школа, кошарка (851), потом рукомет (633), атлетика (372), спортска гимнастика (160) и стони тенис (126). Иако се стиче утисак да се у великом броју школа практикују наведене ваннаставне активности, битно је истаћи да: **36,2% школа наводи да нема одбојку као ваннаставну активност, 39,3% школа нема мали фудбал, 44,5% нема кошарку, 58,7% нема рукомет, 75,7% нема атлетику, 89,6% школа наводи да нема спортску гимнастику и 91,8% школа нема стони тенис.**

Табела 3. Заступљеност ваннаставних активности по школама

Спортска активност	% школа	
	Нема	Има
Атлетика	75,7	24,3
Спортска гимнастика	89,6	10,4
Кошарка	44,5	55,5
Одбојка	39,3	60,7
Рукомет	58,7	41,3
Мали фудбал	39,3	60,7
Стони тенис	91,8	8,2

Школе су имале могућност да саме упишу назив **изабраног спорта** (Табела 4), као и број ученика који га тренирају. Посматрајући број школа у којима је присутан одговарајући изабрани спорт, може се рећи да међу најпопуларније спадају: одбојка (672),

кошарка (503), рукомет (453), мали фудбал (342), фудбал (228), стони тенис (112), атлетика (96) и спортска гимнастика (43). Иако се стиче утисак да у великом броју школа постоји интересовање за изабрани спорт, битно је истаћи да: **56,2% школа наводи да нема одбојку као изабрани спорт, 67,2% школа нема кошарку, 70,5% нема рукомет, 77,7% нема мали фудбал, 85,1% нема фудбал, 92,7% школа наводи да нема стони тенис, 93,7% школа нема атлетику и 97,2% школа нема спортску гимнастику.** Поједини изабрани спортови заузимају једнаке позиције, без обзира на пол ученика, и то су: одбојка, кошарка, атлетика, стони тенис и спортска гимнастика. Што се тиче преосталих изабраних спортова, код девојчица је доста популарнији рукомет у односу на мали фудбал и фудбал, док је код дечака подједнако интересовање за ова три спорта.

Табела 4. Заступљеност изабраних спортова по школама

Изабрани спорт	% школа	
	Нема	Има
Одбојка	56,2	43,8
Кошарка	67,2	32,8
Рукомет	70,5	29,5
Мали фудбал	77,7	22,3
Фудбал	85,1	14,9
Стони тенис	92,7	7,3
Атлетика	93,7	6,3
Спортска гимнастика	97,2	2,8

Само 3,6% школа било је **регистровано** као **школско спортско друштво**, а најстарије је регистровано 1954. године. Као институција код које је друштво било регистровано најчешће је то била Управа за спорт (16), Министарство за омладину и спорт (10), Савез школских спортских друштава (6) и Спортски савез (4).

Спортска дисциплина која се најчешће јавља код **такмичења организованих унутар школе** (видети Табелу 5) је одбојка (67,6% школа), следе кошарка (64,3%), атлетика (50,8%), рукомет и фудбал (48,6%), стони тенис (41,6%), пливање (19,2%), гимнастика (7,6%) и на крају ритмичка гимнастика (1,8%).

Број школа, као и полна структура ученика који узимају учешће на **општинским такмичењима** (Табела 5 из поменутих девет спортских дисциплина упућује да се највећи број такмичења организује из: одбојке (50,5% школа, од тога 14.481 дечак и 14.154 девојчице), атлетике (48,9% школа, од тога 17.750 дечака и 15.633 девојчице), кошарке (41,3% школа, од тога 12.539 дечака и 10.838 девојчица), рукомета (35,6% школа, од тога 9.960 дечака и 9.072 девојчице), фудбала (28,2% школа, од тога 8.550 дечака и 6.204 девојчице), стоног тениса (26% школа, од тога 2.893 дечака и 2.251 девојчица), пливања (10% школа, од тога 1.374 дечака и 1.140 девојчица), гимнастике (3,3%, од тога 495 дечака и 427 девојчица) и ритмичке гимнастике (0,6% школа, од тога 178 дечака и 252 девојчице).

Највећи број школа узима учешће на **републичким такмичењима** (Табела 5) из фудбала (12%), потом из атлетике и кошарке (11,3%), одбојке (11,2%), стоног тениса (11,1%), рукомета (10,1%), пливања (5,6%), гимнастике (3,6%) и ритмичке гимнастике (0,6%). Што се тиче трајања, најчешће се ради о једнодневним такмичењима. За одређене спортове за које постоји бод или куп систем, школе су наводиле који је систем био доминантнији. Можемо рећи да нису све школе навеле систем бодовања. Од укупног броја школа које су навеле систем бодовања, нешто је већи број оних које користе куп систем. Већини наставника који воде ученике на републичка такмичења није надокнађено време проведено на тим такмичењима (65,2% школа не практикује било какву надокнаду). У осталим школама наставници добијају дневнице, путне трошкове или извесне новчане надокнаде.

Табела 5. Заступљеност спортских дисциплина на такмичењима

Спортска дисциплина	% школа					
	Унутаршколска такмичења		Општинска такмичења		Републичка такмичења	
	нема	има	нема	има	нема	има
Атлетика	49,2	50,8	51,1	48,9	88,7	11,3
Гимнастика	92,4	7,6	96,7	3,3	96,4	3,6
Ритмичка гимнастика	98,2	1,8	99,4	0,6	99,4	0,6
Кошарка	35,7	64,3	58,7	41,3	88,7	11,3
Одбојка	32,4	67,6	49,5	50,5	88,8	11,2
Рукомет	51,4	48,6	64,4	35,6	89,9	10,1
Фудбал	51,4	48,6	71,8	28,2	88	12
Пливање	80,8	19,2	90,0	10,0	94,4	5,6
Стони тенис	58,4	41,6	74,0	26,0	88,9	11,1

4.1.3. Организација такмичења

Када је у питању **организација такмичења**, школе су имале могућност да се одреде за једног или више организатора. Највећи број школа (371) као организатора навео је Спортски савез општине, 287 школа је навело Савез за школски спорт и олимпијско васпитање општине, 209 школа је навело Стручни актив општине, 20 школа се определило за Секретаријат за физичку културу, док је чак 213 школа навело два или више организатора.

Укупан број **наставника физичке културе** из школа које су учествовале у овом истраживању износи 3.555. Што се тиче њихових квалификација, највећи број наставника (82,6%) има VII1 степен стручне спреме, следи 13,2% наставника са VI степеном стручне спреме, по 0,2% наставника има IV степен стручне спреме и магистратуру или докторат, док 0,1% има V степен стручне спреме. Незнатан број наставника 3,7% није навео степен стручне спреме.

Пројекат „Ревитализација школског спорта у Београду“ (Радојевић и сар., 2002) констатује да се у простору учесника и креатора школског спорта на данашњем степену његовог постојања, бар на нивоу сагледавања проблема на ширем плану, активирао већи број учесника, који су, по дефиницији своје делатности, морали и раније да се стварно ангажују.

4.1.4. Учешће ученика, регистрованих такмичара у школским такмичењима

Када се ради о оцени учешћа ученика, регистрованих такмичара у школским такмичењима, шест од седам секретара спортских савеза сматра да такмичења у којима се међусобно сусрећу ученици који редовно тренирају у спортском клубу и они који раде само у школским секцијама, узрокују низ проблема које би требало решити, или одвајањем такмичења, или организовањем такмичења само за ученике који нису регистровани. Значајан проблем представља чињеница да у једном броју школа десет до петнаест ученика наступа за школу у већем броју спортских грана, чиме се реално масовно учешће ученика на општинском такмичењу значајно смањује.

4.1.5. Процена рада у последњој деценији и предлози за превазилажење проблема

У односу на ранији период (до деведесетих година), секретари спортских савеза општина уочавају пад интересовања и мотивације професора физичког васпитања за бесплатан прековремени рад, што је резултовало знатним смањењем обима и квалитета рада са ученицима у ванчасовним активностима. Оцењује се да се узроци у великој мери налазе у односу друштвене заједнице, која не показује интерес за овај вид спортских активности и за њега не одваја довољно средстава. Највећи недостатак је непостојање школских спортских друштава за физичку културу, која по дефиницији треба да буду

носиоци ових активности. Због тога је потребно поново организовати школска спортска друштва и обновити систем такмичења школа – општина – град – република.

Исто тако, потребно је да професори физичког васпитања у опису посла имају предвиђено довољно времена за реализовање програма спортских активности и такмичења, а да се за сва прековремена ангажовања обезбеде одговарајућа материјална средства као надокнаде професорима.

4.1.6. Интересовање за едукацију за волонтерске улоге у области спорта

Семинари за аматерске водитеље спортско-рекреативних активности и судије у појединим спортовима јесу могућност да се ученици активније укључе у процес вежбања. Спорт и рекреација представљају активности које поред акционог имају и организациони аспект. Ученици су 1988. године били заинтересовани да се укључе у организационе структуре и да се на такав начин искажу (Табела 6) (Митић и сар., 2010, *Ангажованост у рекреацији грађана Србије*). Уочавамо да је за звање аматерски водитељ рекреације заинтересовано највише девојака, у чак 20% случајева, док остале категорије варирају од 11% до 14% заинтересованих. Четвртина ученика свих узраста заинтересована је да постане инструктор у појединој спортској грани и овде за неколико процената предњаче девојке, што нам очигледно указује на атрактивност овакве улоге међу младима. Улога судије је најмање привлачна за девојке, али је зато најинтересантнија младићима који у чак 20% случајева замишљају себе у улози делиоца правде. Код ученика основне школе, интересовање за судије је недиференцирано према полу на око 16% заинтересованих.

Табела 6. Интересовање за похађање семинара за организатора дела програма у физичкој култури

13 година		1988. године		17 година	
девојчице	дечаки	244 ученика основних школа	262 ученика средњих школа	девојке	младићи
13	14,9	аматерски водитељ рекреације		20,8	11,5
26,15	26,3	инструктор појединог спорта		29,3	26,3
15,4	16,7	судија у неком спорту		12,3	21,8

2012. година			
13 година	1.100 ученика основних школа	1.172 ученика средњих школа	17 година
25,6%	аматерски водитељ рекреације		23,5%
18,9%	инструктор појединог спорта		17,8%
19,8%	судија у неком спорту		13,9%

Четврт века касније, уочавамо да расте интересовање за звање аматерског водитеља рекреације са 14% на 25,6% код ученика основних школа односно са 16% на 23,5% код средњошколаца. Истовремено уочавамо да се смањује интересовање за стицање звања инструктора појединих спортова са 26% на 19%, односно још више код средњошколаца са завидних 29% на 17,8%.

Укључивање заинтересованих ученика у процес стицања потребних знања за организацију и реализацију спортско-рекреативних садржаја може да има значајно повратно дејство на подстицање и активније укључивање у систем спорта и организованости што као вршњачка подршка додатно учвршћује показано интересовање за учешће у систему спорта.

4.1.7. Летовање и зимовање ученика

Одлазак на зимовање је још један од низа показатеља колико је заживело повезивање физичке културе са животом и радом. Према овом елементу, ученици београдских основних и средњих школа 1988. године спадају у категорију веома активних јер је од 65% до 74% у свим категоријама било до сада на зимовању више од два пута (Табела 7). Овако висок

процент учествовања указује на солидно имовинско стање родитеља који финансирају овакве активности и на добру организованост омладинско-ученичког туризма, који успешно анимира и окупља младе, да кроз заједнички боравак на планини проведу активно свој зимски одмор.

Табела 7. Одлазак на зимовање ученика београдских основних и средњих школа

13 година		1988. године		17 година	
девојчице	дечаци	244 ученика основних школа	262 ученика средњих школа	девојке	младићи
10	17	никад		7,6	13,5
21,5	18,4	једном		17	10,9
68,5	65,8	више од два пута		72,6	74,4

2012. године			
13 година	1.100 ученика основних школа	1.172 ученика средње школе	17 година
25,0	никад		25,4
17,9	једном		22,4
56,3	више од два пута		51,8

Подаци из 2012. године указују на то да једна четвртина ученика никада није била на зимовању у обе узрасне категорије и да је продужена економска криза довела до раслојавања тако да данас у односу на податке са почетка деведесетих свега половина ученика иде редовно на зимовање, у односу на $\frac{3}{4}$ ученика у ранијем периоду.

4.1.8. Школска спортска друштва / школска друштва за физичку културу

У школама, у највећем броју случајева, не функционишу школска спортска друштва. Само у три школе друштва су регистрована као правна лица. Према подацима које смо добили, мање од 7% школа има регистрована школска спортска друштва као правна лица, што значи да по том основу могу остваривати и одређена средства за потребе школског спорта.

У 33,3% посматраних основних школа школско спортско друштво функционише, али, по изјавама наставника, недовољно организовано, у 21% посматраних школа раније је постојало, али сада више не ради, у 34,48% наведено је да немају школско спортско друштво, док из три школе нисмо добили одговор у вези са његовим постојањем. Рад школског спортског друштва од стране наставника оцењен је као одличан само у једној основној школи. Из одговора наставника јасно је да у свим посматраним школама постоји ванчасовни рад са ученицима, организован кроз секције.

Када су у питању средње школе, у 57,14% посматраних школа нема организованог школског спортског друштва, у 17,14% посматраних школа активност друштва је слаба. Школско спортско друштво је постојало у 17,14% посматраних школа, али сада га више нема, а из 8,57% школа нисмо добили одговор на ово питање. Према одговорима наставника може се закључити, као и код основних школа, да се ради по секцијама.

Према добијеним одговорима, школска спортска друштва су радила најбоље у периоду између 1970. па до 1985. године, а неки наводе и период до деведесетих, када престаје било какав вид додатног финансирања и награђивања наставника, који је деловао стимулативно.

Услови, рад и остварени резултати Школског спортског друштва (ШСД) ни у једној школи не могу се посматрати изоловано од услова рада и остварених резултата у

самој школи. Поповић (2000) наглашава да се ни Школско спортско друштво „Бановац” у гимназији не може посматрати изоловано јер има карактеристике као и већина школских спортских друштава у Србији.

4.1.9. Издавање школских сала

Од 122 посматране школе, салу немају 22 школе, салу не издаје 12 школа, на питање није одговорило 4 школе, док је 23 актива навело (19%) да салу издају, али да то смета раду секција којима треба дати приоритет (Кебин и сар., 2008).

Између осталог, школе су имале прилику да наведу да ли издају школски простор трећим лицима. Резултати показују да 31,8% школа издаје простор (22,9% школа има уговор за издавање, а 8,9% школа нема уговор), док 66,7% школа не издаје простор трећим лицима. Занемарљив број школа (1,4%) не издаје простор, али у упитнику наводи термине издавања и средства која се користе за унапређење наставе физичког васпитања. Од броја школа које издају простор и имају уговор највећи број – 25,1% одваја од 76% до 100% добијених средстава за унапређење наставе физичког васпитања. Што се тиче термина издавања трећим лицима, у највећој мери школе издају простор после наставе и викендом – 46,3%, док 40% школа издаје простор само после наставе.

4.2. Предлози за превазилажење проблема

Највећи број наставника наводи да је интересовање деце за школски спорт велико, а да се проблем реализације налази у организацији рада и стимулацији наставника. Мањи број наставника је навео да ученике не занимају спортске активности, да им је интерес преусмерен на друга подручја (игрице, кафићи и слично). Око 60% наставника сматра да је у ранијим периодима, систем школског спорта био квалитетно организован (школа – општина – град – република), да је постојала одговарајућа стимулација ученика и наставника за масовност и квалитет, као и да су се користила вежбалишта и базени који су, сада, за ученике, недоступни. Констатује се опадање стварног интересовања (и улагања) друштва у свим његовим структурама за физичко васпитање и школска спортска такмичења.

Уколико се имају у виду сви наводи наставника, може се констатовати да преко 80% њих сматра да је генератор рада у *школском спорту професор физичког васпитања*, да је његов рад потпуно и у сваком смислу потцењен (*од обезбеђења материјалне основе рада и финансијске надокнаде, до очекивања да он бесплатно обавља послове који се другима и те како надокнађују*). Из тих разлога, иако су свесни потреба ученика, наставници физичког васпитања често нису у могућности да их задовоље.

Предлози наставника за решавање уочених проблема заснивају се на неколико претпоставки:

- Валоризација рада наставника и адекватна надокнада тог рада постављају се као један од услова за покретање читавог система школског спорта, по њиховим речима: „Омогућити наставницима да раде, све остало је лако.”
- Једнако је важно опремити школе, обезбедити термине за рад, усагласити програме и календаре такмичења са просветним властима и одговарајући систем информисања.
- Наставници наглашавају да је потребно да се обезбеди квалитетан рад са млађим школским узрастом, ставити акценат на што већи број такмичења у школи и на нивоу општине, повећати број часова спортских активности, уредити распоред часова тако да одговара ученицима, утврдити обавезе школе у вези са школским такмичењима.
- Поред наведеног, наставници сматрају да је потребно обезбедити регуларност свих такмичења, неговати спортски дух, обогатити такмичења културно-забавним садржајима, наградити школе за њихова улагања у школски спорт.

- Наставници су мишљења да је потребно уредити систем школа – општина – град – република да исти ученици могу да наступе само у једној спортској грани (од општинског до републичког нивоа), да је потребно укључити више индивидуалних спортских грана и да треба вратити базичне спортове.
- Омогућити изменом законске регулативе да *школска спортска друштва / школска друштва за физичку културу* могу бити формирана од стране стручног већа физичког васпитања, ученичког парламента, школског одбора, тако да немају статус правног лица.

Већи број школа не задовољава основне услове за реализовање програма физичког васпитања. На основу добијених одговора, опрема у свим школама је дотрајала, нема довољно реквизита (у неким школама на око 1.000 ученика има укупно 10 лопти за све спортске игре), гимнастичке справе се, углавном, више и не помињу као део опреме школе, а затворени простори, у школама у којима постоје, често се и не предвиђају као простори за реализовање програма из атлетике и гимнастике.

Сви одговори на питања која су везана за ангажовање професора физичког васпитања, било за рад у секцијама, било за одласке на школска спортска такмичења, показују њихово крајње незадовољство у вези са финансијском стимулацијом (осим када је рад секција део 40-часовне радне недеље).

На основу позитивних законских решења која дефинишу обавезе јединица локалних самоуправа према опремању и одржавању школа, већи број општинских спортских савеза у Војводини почео је да врши расподелу слободних термина у школским спортским салама за спортске клубове и школе спорта. На овакав начин, дословним схватањем да из обавезе одржавања објекта следи право располагања, врши се велики притисак и на активне наставника да смање активност на минимум како би што више термина могао да добије систем спорта. Оваква тенденција прети да се школске спортске сале девастирају кроз повећано коришћење а да ученици у својим салама могу да тренирају једино кроз систем спорта.

4.3. Школски спорт у Европској унији

На основу анализе (*European Commission/EACEA/Eurydice, 2013, Physical Education and Sport at School in Europe*) актуелних система школских такмичења у земљама Европске уније, уочили смо да су ванчасовне активности или допуна физичких активности најчешће фокусиране на такмичења и друге догађаје које организује школа и школски клубови, или манифестације које школа организује у партнерству са другим органима.

Интересантне иницијативе о концепту школских спортских такмичења дале су Грчка и Финска, које подржавају и придају већи значај самом учешћу на такмичењима што већег броја деце него њиховом такмичарском карактеру. Обе земље сматрају да је важно мотивисати ученика, али и да је од пресудног значаја уживање и задовољство ученика који учествују у спорту.

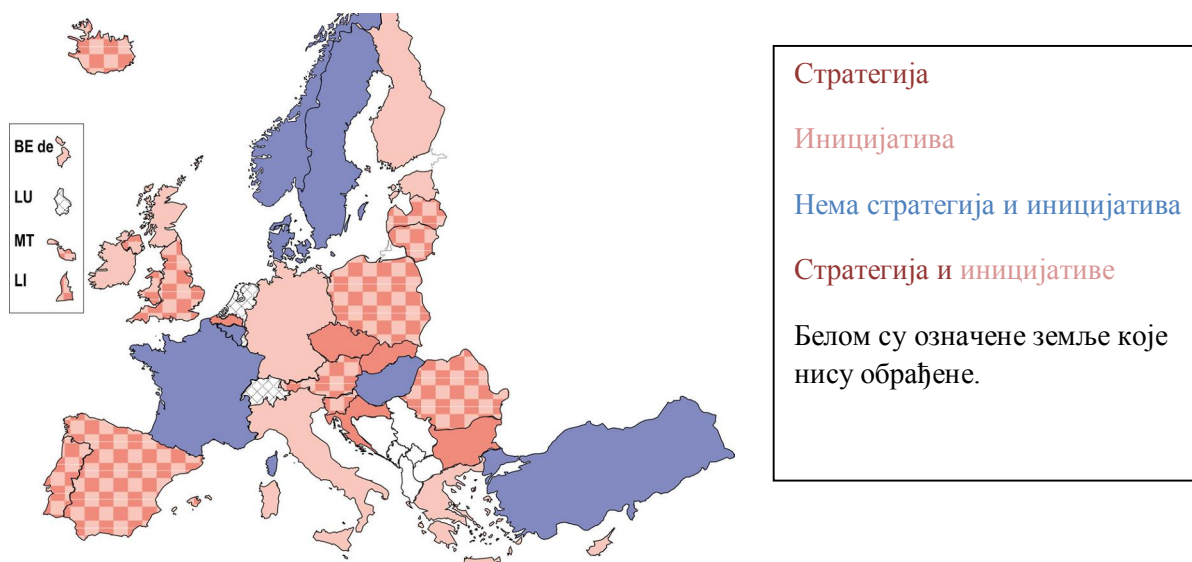
Такви догађаји су од веома важног значаја у превенцији школског и вршњачког насиља и злостављања.

Све више земаља покушава да укључи више физичке активности у свакодневни школски живот (вежбати у току дана, за време одмора између часова или чак на путу до школе).

Око једне трећине анкетираних земаља планира реформе релевантне за физичко васпитање и школски спорт.

Португал и Финска намеравају да подигну ниво физичких активности директно, повећањем времена које ученици проводе вежбајући, док Грчка и Мађарска намеравају да побољшају организоване физичке активности у школи (повећање фонда часова физичког васпитања). У националним реформама већине земаља тежи се побољшању услова за реализацију наставе физичког васпитања и промовише се неопходност сталног стручног усавршавања оних који реализују наставу физичког васпитања и школски спорт.

Слика 3. Постојање националних стратегија и иницијатива за промоцију физичког васпитања, физичке активности и школског спорта у основном (ИСЦЕД 1) и нижем средњем образовању (ИСЦЕД 2), 2011/12.

4.3.1. Обим и циљна група

Стратегије и циљеви физичког васпитања и школског спорта у основном и нижем средњем образовању у оквиру опште стратегије могу покривати шире слојеве становништва, као у Летонији и Словенији, или су директно усмерене на младе људе, као у Великој Британији (Енглеска).

Међутим, неке стратегије су посебно дизајниране за физичко васпитање и школски спорт, као што су у Бугарској, Шпанији и Хрватској.

Стратегије циљају целокупну област физичког васпитања укључујући и школски спорт или покривају одређени ниво образовања. Веома често, стратегије се односе на целокупну област образовања, укључујући све нивое.

Стратегије у неким земљама обухватају акције усмерене ка посебно одређеним циљним групама, од ученика са посебним образовним потребама и ученицима са инвалидитетом до младих и талентованих спортиста.

4.3.2. Мониторинг националних стратегија

У свим европским земљама, практично сваки аспект образовања, укључујући и физичко васпитање, јесте предмет редовне интерне или екстерне евалуације (или оба) коју обично врши школска инспекција.

Само 11 од 19 образовних система прати своје стратегије. Методе праћења варирају од земље до земље. У зависности од земље, национални, регионални и локални органи су укључени у процес, као и саме школе.

Праћење најчешће подразумева припрему извештаја, обично од стране органа за праћење националне стратегије. Ови извештаји помажу централним властима да идентификују било који аспект своје политике који захтева промене, или оптималније коришћење финансијских и других средстава. Извештаји се углавном објављују на сајтовима органа за праћење националне стратегије (агенције, заводи...).

У Белгији (Фламманска заједница), Шпанији, Аустрији, Румунији и Великој Британији (Северна Ирска), методе мониторинга су усвојене од стране Владе. Белгија (Фламманска заједница) има основану комисију за праћење, која проверава како субвенционисане организације спроводе школске спортске активности. Слично томе, праћење у Аустрији спроводи се од стране Управног одбора. У Шпанији, репери су усвојени за период 2016–2020. и институција одговорна за мониторинг је Виши спортски савет. Румунија је основала Националну заједничку комисију за праћење и преиспитивање своје стратегије. У Уједињеном Краљевству (Северна Ирска) спроведено је истраживање о распореду физичког васпитања у основним и средњим школама.

4.3.3. Ваннаставне активности и спорт

Поред утврђивања физичког васпитања као обавезног предмета у наставном плану, европске земље покушавају на разне начине да подстакну младе људе да буду физички активни и ван редовних часова. Оне пружају могућност да спорт и физичка активност буду приступачни деци и мотивишу да се њима баве у што већем броју. Велики број ваннаставних активности нуди се ученицима ван редовног школског програма.

Ваннаставне активности су усмерене ка истим циљевима као што су они наведени у националним програмима физичког васпитања. У поређењу са обавезним наставним активностима, њихов главни циљ је да прошири или допуни активности наведене у наставном плану и програму.

Ваннаставне активности јачају тимски рад, комуникацију, сарадњу и везу између школе и шире заједнице. Оне су веома значајне у решавању проблема школског насиља и злостављања и у подстицању универзалних вредности једнакости и толеранције.

4.3.4. Органи управљања који су укључени у организацију ваннаставних активности

Ваннаставне активности су део програма готово свих земаља Европе. Ове активности су организоване и подржавају их националне, регионалне и локалне власти као и саме школе. У неким земљама постоји правни оквир за ове активности.

У Бугарској, Министарство спорта сваке школске године излази са програмом и информацијама о свим врстама ваннаставних активности. На Кипру, ваннаставне физичке активности у школама регулисане су образовним законима (слично као у Бугарској). У Португалу је усвојен закон који омогућава основним школама (1–4. разреда) да понуде ваннаставне активности оним садржајима које допуњују обавезно физичко васпитање. Према закону у Словенији, национални програм за физичку културу дозвољава да у основном и нижем средњем образовању ниво ваннаставне физичке активности и додатни спортски програми буду једнаки са наставним активностима.

У неколико земаља, министарство склапа уговоре са другим државним органима, на различитим нивоима, како би се обезбедио буџет за ваннаставне активности. Веома често централна и локална власт иницира, организује и финансијски подржи национална, регионална и локална спортска такмичења и манифестације.

„Спорт у школе” је иницијатива у Шпанији под управом Високог савета спорта, која се спроводи у сарадњи са аутономним заједницама, и има за циљ да промовише ваннаставне активности у школама, клубовима, удружењима, као и у другим организацијама.

У Француској, скијање у алпском региону или једрење у атлантском региону није лако организовати током редовног школског часа. Стога наставници често имају прилику да организују ове активности сваког дана ван наставе и финансијски су подржани од стране власти у њиховом региону. Облици подршке обухватају: опрему, транспорт, смештај итд.

Споразум између Министарства просвете и Министарства за спорт, који је постигнут у Аустрији, омогућава одржавање регионалних и локалних спортских такмичења у око 30 спортских дисциплина.

У средњим школама у Словачкој праве се групе ученика према заинтересованости за одређени спорт. Ученици добијају образовне ваучере из министарства које могу користити у различитим спортским центрима или игралиштима.

У Великој Британији (Шкотска), шкотска влада улаже у програм „Активна школа”, који води Национална агенција за спорт, у сарадњи са локалним властима. Циљ програма је да повећа могућности да се што већи број деце укључи у физичке активности и спорт, као и да развије везе између школа, спортских клубова и локалне заједнице.

У Хрватској, Хрватски школски спортски савез, национално тело за промоцију и организовање различитих спортских активности у школама, основан је у складу са законом. Овај савез организује годишња национална првенства којима су обично претходила локална и регионална такмичења у организацији школских спортских друштава и спортских удружења округа. На нижем нивоу, школска такмичења финансира локална и регионална самоуправа.

Поред јавних власти, многи други актери у области спорта, као што су олимпијски одбори, спортска друштва, удружења и фондације, иницирају ваннаставне активности.

У Летонији, ваннаставне активности су организоване у сарадњи са органима као што су Летонска школска спортска федерација и локалне власти.

На Малти, Спортски савет даје програм за ваннаставне активности. Он у сарадњи са спортским клубовима промовише ваннаставне активности у школама. Спортски савези организују активности за младе после школе и викендом.

Школска спортска такмичења у Словенији окупљају ученике, наставнике, родитеље и школе, заједно са људима одговорним за спорт на локалном нивоу, као и спортска удружења и организације.

Поред разних врста иницијатива, школе често саме предлажу, организују и финансијски подржавају ваннаставне активности, у чему им помажу ученици, њихови родитељи и волонтери. Ваннаставне активности често налазе место у образовним пројектима и акционим плановима наставника или школе. Ови пројекти узимају у обзир

индивидуалне потребе и интересе младих у школи и планирају се у зависности од места где се школа налази и какве могућности им пружа окружење.

У многим земљама, школе оснивају школска спортска друштва како би ефикасније изводили ваннаставне активности. Ова друштва играју важну улогу у организовању школских ваннаставних активности и нуде разне спортске дисциплине у складу са њиховом финансијском ситуацијом, као и у зависности од ресурса, интересовања и способности ученика са којима раде.

Удружење школских спортских друштава у Чешкој Републици организује посебне курсеве о физичком васпитању у школама и такмичења између школа на националном нивоу. Удружење омогућава најбољим ученицима да учествују у међународним такмичењима.

У Естонији, годишње дводневно гимнастичко такмичење у Талину, у немачкој гимназији, одржава се од 1981. године. Сви ученици од 2. до 4. године наступају заједно.

Ученици 5–12 година такмиче се индивидуално или у тимовима. Такмичари су изабрани од стране самих ученика, а судије су родитељи и бивши ученици. Такмичење се емитује на националној телевизији.

У Мађарској, школа која покрива најмање четири године школовања, мора да обезбеди рад школског спортског друштва – клуба који планира и организује ванчасовне активности.

4.3.5. Такмичења и други догађаји

Спортски догађаји који укључују разне дисциплине најчешће организују школе и друга спортски оријентисана тела, укључујући и олимпијаду или олимпијске дане, спортске фестивале или првенства.

Грчка организује такмичења школске деце у којима није најважнији такмичарски резултат, већ учешће на самом такмичењу.

Учешће у таквим догађајима је често могуће од првих разреда основне школе. Такмичења се спроводе на нивоу школе, општине и региона па све до националног нивоа. Најбољим младим спортистима дозвољено је учешће на међународним такмичењима.

Припрема за та такмичења укључује различите тренинге и захтева дугорочну мотивацију за активно учешће у спорту. Такмичења се могу финансирати из јавних средстава или од стране приватних спонзора (или оба). Волонтерски рад такође доприноси њиховој организацији.

Такмичења у неким земљама заснивају се на дугогодишњој традицији и сматрају их важним националним скуповима који имају церемонију отварања и затварања (Грчка, Немачка...).

Олимпијски дух је често био веома инспиративан за догађаје ове врсте подједнако и за учеснике и за организаторе.

Кипар је успоставио олимпијски програм који има за циљ да подстакне ученике да учествују у многим спортовима и да укаже на позитиван утицај спорта на живот и здравље. Олимпијски образовни програм промовише олимпијске вредности и идеале.

У Немачкој, у школском спорту који финансира фондација и фонд „Ландер Југенд“ (Омладински центар за олимпијске игре), такмиче се школски тимови у 17 олимпијских дисциплина на локалном и регионалном нивоу. Такмичења на националном нивоу финансира федерална влада. Један од главних циљева овог такмичења јесте да стимулише децу и омладину да се баве физичким активностима и ван школског система.

Недавни европски олимпијски домаћини (Грчка и Велика Британија) предузимали су посебне радње везане за организацију и промоцију Летњих олимпијских игра 2004. и 2012. године.

Грчка је спровела програм едукативних посета ученика објектима намењеним за такмичења на Олимпијским играма 2004. Ученици могу да се баве различитим физичким активностима у олимпијским објектима.

У трци за организацију ОИ у Лондону 2012. године, Велика Британија је представила школама игре како би мотивисала милионе младих људи широм земље да учествују у школском спорту. Школска такмичења тј. школске олимпијске игре су се наставиле и после 2012. године.

4.3.6. Ка новим националним стратегијама и иницијативама

Неколико земаља тренутно примењује нове националне стратегије за промовисање спорта и физичког васпитања. У три земље увођење стратегије је недавно завршено (2010. у Словенији, 2012. у Летонији и Румунији) и централне власти тренутно раде на праћењу и развоју нових мера за подстицање физичког васпитања и физичке активности.

У Данској, нова стратегија примењује се од 2012. године. Она има за циљ да побољша едукацију, јача социјалне и личне вештине, побољша мотивацију, промовише социјално укључивање и смањење злостављања и напуштања школе. Развој садржаја и надзор примене нове стратегије наставио се све до њене потпуне примене школске 2013/14. године.

У Летонији, нова стратегија покрива период од 2013. до 2020. године и фокусира се на следећа питања: спорт за децу и омладину, спорт за све, елитни спорт, спорт за инвалиде, медицински надзор и здравствена заштита, спортска инфраструктура и финансирање. Стратегија такође одређује улогу државе у изградњи објеката за младе талентоване спортисте, у планирању и коришћењу свих врста ресурса у спорту и промовисању научних истраживања о спорту.

Главне циљне групе су деца и млади, спортски стручњаци и спортисти.

Од 2013. године, Аустрија ради на новој стратегији промоције здравља и физичке активности на свим нивоима школовања.

Стратегија обухвата питања као што су психофизичко здравље школске деце, медицинска подршка у школама и побољшање спортске инфраструктуре. Један од централних проблема је побољшање физичких способности деце и младих људи укључујући фитнес активности у редовне предмете, побољшање квалитета наставе физичког васпитања и повећање сарадње са спортским савезима.

Румунија је објавила нову стратегију за организацију и развој система физичког васпитања и спорта 2012–2020. године. Међу главним циљевима стратегије су: здравствена

едукација и социјализација грађана кроз њихово укључивање у физичке и спортске активности, побољшање физичког васпитања у школама кроз повећање фонда часова (данас, 2014. године, фонд часова је повећан на 4 часа недељно), образовање и перманентно стручно усавршавање наставника физичког васпитања.

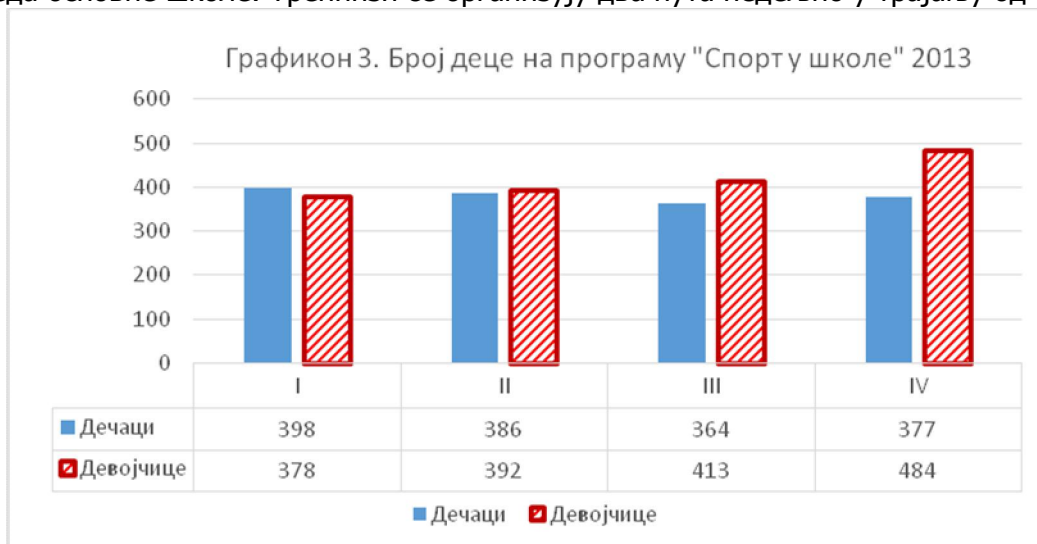
Недавно покренута иницијатива на Кипру фокусира се на подстицање ученика у средњем образовању да се укључе у спортске ваннаставне активности.

У светлу истраживања која откривају алармантну ситуацију код средњошколске популације на Кипру, Министарство просвете и културе, у сарадњи са Кипарском спортском организацијом, планира да повећа програм ваннаставне физичке активности за ученике у средњем образовању. Спортски клубови – школска спортска друштва биће основана у десет пилот школа у 2014. години, са циљем подстицања ученика да се више баве физичким активностима у циљу побољшања њиховог здравља.

4.4. ПРОЈЕКАТ „СПОРТ У ШКОЛЕ“

Понуда програма спортских школа и спортских клубова је комерцијална, пре свега тако да се спортом баве деца родитеља који то могу да плате, што значајно смањује број деце којој је спорт доступан и смањује конкуренцију и квалитет из кога може да се створи спортски резултат. Због тога је 2012. године Савез за школски спорт Србије, уз помоћ Министарства омладине и спорта, покренуо пројекат бесплатних спортских школа за децу која нису обухваћена системом спорта, која су слабијег материјалног стања и имају препоруку свог педијатра. Пројекат „Спорт у школе“ са реализацијом је започео у децембру 2012. године. У току 2013. године, пројекат се реализовао у 48 градова широм Србије, у 60 школа. Ангажовано је 60 професора физичког васпитања који раде са 3.192 деце (1.525 дечака и 1.667 девојчица). Отворено је 120 група. Реализовано је 9.600 часова у току године. Свих 60 школа опремљено је спортским реквизитима.

Корисници обухваћени програмом „Спорт у школе“ су ученици од првог до четвртог разреда основне школе. Тренинзи се организују два пута недељно у трајању од 45 минута.

Графикон 4. Учествовање девојчица и дечака у програму „Спорт у школе“ у 2013. години

Интересовање за програм „Спорт у школе“ је нешто веће код девојчица – 52% девојчица и 48% дечака је укључено у програм (Графикон 4).

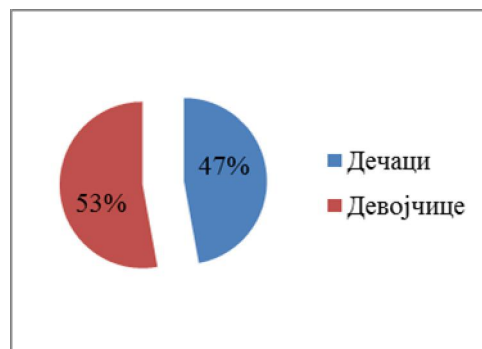
Такође, интересовање за програм је подједнако код ученика I, II, III и IV разреда (Графикон 3). Наиме,

ученици I разреда чине 24,31% укупног броја полазника програма, ученици II разреда 24,37%, III разреда 24,34% и ученици IV разреда 26,97% укупног броја полазника програма „Спорт у школе“.

Поједине локалне самоуправе препознале су значај пројекта и укључиле се у њега преузимањем лиценцног права, а то су: Смедерево, Врбас, Жабал, Пирот, Горњи Милановац, Чачак, Прокупље, Пожаревац. Посебно се истичу Смедерево, Врбас и Шабац, који су из буџета локалне самоуправе ангажовали све професоре физичког васпитања који су евидентирани у Националној служби за запошљавање. Број деце која учествују у пројекту у чијем финансирању учествује локална самоуправа је око 2.000.

Графикон 5. Учествовање девојчица и дечака у програму „Спорт у школе“ у 2014. години

У 2014. години програм се реализовао у 88 градова широм Србије, у 103 школе, и учествовало је 6.008 деце (3.177 девојчица и 2.831 дечак) у програму чији су трошкови финансирани од стране Министарства омладине и спорта и јединица локалне самоуправе. Отворено је 105 група, ангажовано 105 професора у 26 округа, које финансира Савез из буџета који је одобрило Министарство омладине и спорта. Отворено је 210 група и реализовано 8.800 часова у току године. У програм „Спорт у школе“ укључено је 53% девојчица и 47% дечака (Графикон 5).

Такође, интересовање за програм је подједнако код ученика I, II, III и IV разреда (Графикон 6). Наиме, ученици I разреда чине 26,31% укупног броја полазника програма, ученици II разреда 24,50%, III разреда 24,75% и ученици IV разреда 24,43% укупног броја полазника програма „Спорт у школе“.

Један од циљева пројекта „Спорт у школе“ је да се што већи број јединица локалних самоуправа укључи у програм. Тако су поједине јединице локалне самоуправе препознале значај овог пројекта и укључиле се у програм преузимањем лиценцног права.

Подунавски округ и град Смедерево су захваљујући овом пројекту запослили све професоре физичког васпитања који су евидентирани у Националној служби за запошљавање (20 професора) и програм се реализује у 20 различитих школа. У јужнобачком округу, општина Врбас је ангажовала 10 професора, општина Жабал једног професора. Златиборски округ, општина Нова Варош има ангажованог једног професора. Пирот и Горњи Милановац су запослили по једног професора, док је Шабац увео пројекат у 10 основних школа. Топлички округ има ангажованог једног професора у Прокупљу.

Од стране јединица локалних самоуправа, у току 2014. године, ангажовано је још 44 професора физичког васпитања и отворено још 88 група. Број деце која учествују у програму је око 2.640.

4.5. Финансирање школског спорта

Финансирање школског спорта врши се на неколико нивоа. Савези за школски спорт у јединицама локалних самоуправа финансирају се из општинских/градских буџета.

Савез за школски спорт Србије финансира се из буџета Министарства омладине и спорта и Министарства просвете, науке и технолошког развоја. Висину средстава из министарстава можемо да видимо у Табели 8.

Табела 8. Приказ финансијских средстава за реализацију активности Савеза за школски спорт Србије

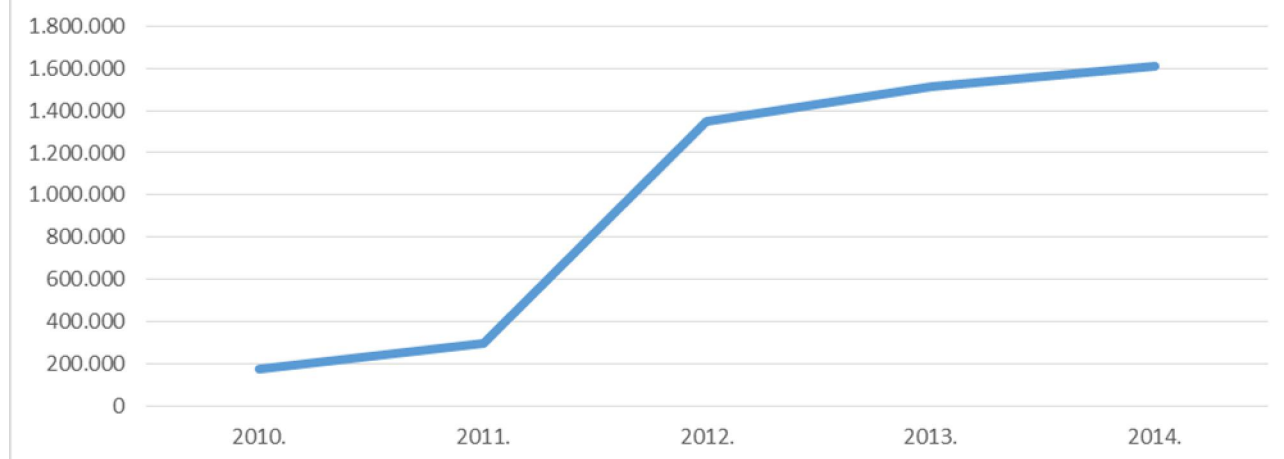
ГОДИНА	Министарство омладине и спорта	Министарство просвете, науке и технолошког развоја
2010.	3.500.000	175.300
2011.	21.519.500	300.000
2012.	85.440.800	1.350.000
2013.	44.200.000	1.512.000
2014.	63.200.000	1.607.000
2015.	54.000.000	

Графикон 7. Приказ средстава које даје Министарство омладине и спорта за реализацију школских спортских такмичења

На Графикону 7 уочавамо да Министарство омладине и спорта у складу са дефинисаним приоритетима у Стратегији развоја спорта издваја знатно виша средства, тако да је буџет увећан за шест пута (по цифрама се види да се од ранијих 10-ак милиона динара у периоду 2008–2010. године добија стабилно финансирање на нивоу од око 60 милиона динара у 2014. години).

Графикон 8. Приказ средстава које даје Министарство просвете, науке и технолошког развоја за реализацију школских спортских такмичења развоја.

Министарство просвете, науке и технолошког развоја такође је вишеструко увећало средства за реализацију школских спортских такмичења (Графикон 8).

Нерешено је питање финансирања окружних и међуокружних такмичења, док се на државним првенствима финансирају сви трошкови организације (смештај и исхрана деце, награде и признања, здравствена заштита деце на такмичењима, обезбеђење, трошкови стручних лица и судија и др.), а школе учеснице обезбеђују превоз, дневнице и смештај наставника.

4.6. Здравствени прегледи

Потребно је решити питање здравствених прегледа деце учесника у школском спорту. У члану 17. Закона о спорту утврђено је да трошкове здравствене способности сноси спортска организација или такмичар. У пракси се ова одредба односи на обавезу школе, која би требала да обезбеди знатна средства за преглед деце. Предлог је да се изменама и допунама Закона о спорту дефинише да је за бављење школским спортом довољан постојећи систематски годишњи преглед у школским диспанзерима.

5. ВИЗИЈА И МИСИЈА СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА ШКОЛСКОГ СПОРТА 2014–2018.

5.1. Визија

Функционалан и модернизован систем школског спорта заснива се на повећању обухвата деце која у стандардизованим објектима имају редовно вежбање кроз различите форме ванчасовних облика рада, који су у функцији неговања здравих животних навика које подстичу такмичење у духу фер плеја и уважавања различитости.

5.2. Мисија

Обезбедити могућности за редовно бављење физичким вежбањем и такмичења ученика у ванчасовним активностима, у складу са њиховим интересовањима и узрастом, чиме се заједно са наставом физичког васпитања остварује један од главних циљева образовно-васпитног процеса – правилан психофизички раст, развој и одрастање ученика.

6. КОНЦЕПЦИЈА ШКОЛСКОГ СПОРТА

Школски спорт је намењен интересовању већине ученика и не сме да постоји било каква дискриминација у односу на пол, способности и здравствено стање у редовним и специјалним школама.

На основу искустава прикупљених проучавањем 80 земаља из читавог света закључујемо да је школски спорт комплементаран настави физичког васпитања и уобичајено обухвата пет типова програма:

Едукативни програми

Елементарни едукативни програм намењен је ученицима који желе да добију основну обуку о једој спортској грани изван наставног програма физичког васпитања;

Напредни едукативни програм намењен је ученицима који желе да савладају виши технички ниво у појединим спортским гранама и дисциплинама које су у наставном програму физичког васпитања.

Спортско-рекреативни – подстицајни програми

Намењени су стварању амбијента у коме је сваки ученик добродошао и где баш од његовог учествовања зависи успешност разреда, школе или локалне заједнице у моделима типа Недеља школског спорта, Дан изазова, СПРЕТ ученика, Европска недеља спортског изазова, *MOVE WEEK* и слично. За реализацију оваквих програма потребна је едукација волонтера који треба да помогну као аниматори спорта за све, судије, записничари, делегати и помоћни тренери.

Кондициони програми

Намењени су ученицима који желе да побољшају и усаврше своје физичке способности.

Селективни програми

Намењени су талентованим ученицима, члановима школских спортских секција у оквиру школских спортских друштава и члановима школских клубова.

- Пројекат „Оглед о раду школских спортских секција“
- Пројекат „Школа и врхунски спорт“

Спорт за ученике са посебним потребама

Намењен је ученицима оштећеног или нарушеног здравља.

Позитивне карактеристике свих ових програма су:

- свесно усмерење на интересе свих ученика;
- богатство понуда активности спортских грана за време школовања, које се могу применити током целог будућег живота;
- оријентација на коришћење природних ресурса;
- активно учешће ученика у доношењу одлука, планирању и извођењу програма;
- школски спорт представља мост између обавеза према учењу и активног провођења слободног времена;
- примарна је педагошка основа јер ученици кроз школовање треба да доживе спорт кроз задовољство, спонтаност и активност, а таленти кроз остваривање спортских резултата;

- развојна политика школског спорта базира се на чињеници да се обухватом и ангажовањем школске популације у спорту доприноси општедржавном интересу здравља младих.

Школски спорт треба да максимизира обухват ученика. Садашњих 15% ученика активних у школским спортским секцијама ваља етапно повећати на око 60%, колико износи у развијеним земљама Европе.

Да би школски спорт могао ефикасно да се реализује, потребна је истинска сарадња на неколико нивоа: :

- између министарстава за просвету и науку, омладину и спорт, културу, здравство и информисање;
- између школе и спортских организација (клубови, спортски савези и друго);
- између школе и непосредне друштвене средине (органи у граду и општини);
- између школе и средстава јавног информисања (ТВ, радио и штампа);
- између министарстава задужених за просвету и спорт и потенцијалних донатора и спонзора.

Кадар у школском спорту су пре свега професори физичког васпитања, затим квалификовани спортски тренери и други спортски стручњаци. Неопходно је обезбеђивање перманентног стручног усавршавања овог кадра. Организациони носилац школског спорта је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије. Суорганизатори су: Министарство омладине и спорта, Савез за школски спорт, Спортски савез Србије, национални грански спортски савези.

Школски спорт се финансира из буџета Републике Србије преко Министарства просвете, науке и технолошког развоја и Министарства омладине и спорта, аутономних покрајина јединица локалне самоуправе, средствима донатора и спонзора и партиципацијом учесника тј. чланаринама.

7. ЦИЉЕВИ СТРАТЕГИЈЕ ШКОЛСКОГ СПОРТА

7.1. Стратешки циљеви школског спорта 2014–2018. године

Анализа актуелне ситуације намеће закључак да не постоји јединствено решење које може да се примени у свим срединама и да треба да се разраде оперативни модели функционисања школског спорта у зависности од величине и развијености општина, тако да се формирају три оперативна модела за:

- велике градске средине, којих имамо 27 у Србији;
- општинска места;
- сеоске средине које имају разуђени модел школа са малим бројем ученика.

7.1.1. Приоритети стратегије

Приоритет стратегије развоја школског спорта је, пре свега, повећање броја активности и спортско-рекреативних садржаја у школи у функцији повећања укупне физичке активности ради правилног раста и развоја физичких способности и менталних капацитета ученика и стварање стабилних извора финансирања свих услова за развој школског спорта на свим нивоима – од основне јединице школске секције, спортског друштва до републичких такмичења.

Стратегија ће своје деловање посебно усмерити на следеће приоритете:

- формирање школских спортских центара и објеката за реализацију такмичења на нивоу локалне самоуправе;
- дефинисање стандарда за рад у школским спортским организацијама;
- подстицање примене научних резултата у спортској пракси;
- подстицање тимског рада унутар школског спорта и релација стручни рад у школи – стручни рад у клубу;
- усавршавање управљачким системом у школским спортским организацијама (планирање, избор кадрова, руковођење, контрола и предвиђање);
- успостављање ИНФО школског спортског система и његово инсталирање на свим нивоима;
- стварање услова за перманентно стручно усавршавање и иновирање свих стручњака, актера у школском спорту;
- подстицање издавачке делатности за школско-спортску и научну литературу.

7. 2. Циљеви и стратешки правци развоја школског спорта

7.2.1. Унапређење школског спорта

Стратегија развоја спорта у Републици Србији за период 2014–2018. године у делу који се бави школским спортом у оквиру приоритетног циља развоја спорта деце и омладине, укључујући и школски спорт, дефинише посебне циљеве **у оквиру општег циља:**

- побољшани материјално-технички услови за реализацију активности школског и универзитетског спорта;
- повећан број спортских секција и других ваннаставних спортских активности у оквиру школског и универзитетског спорта;
- повећано учешће ученика и студената на школским и универзитетским спортским приредбама (спортским манифестацијама и спортским такмичењима);
- побољшан стручно-педагошки рад и унапређена институционална сарадња у оквиру школског и универзитетског спорта;
- подстакнуто значајније укључивање јединица локалне самоуправе у реализацију и унапређење школског и универзитетског спорта;
- унапређење медијског праћења и промоција школског и универзитетског спорта с циљем неговања културе спортског понашања, фер плеја, сарадње, толеранције и поштовања различитости на спортским теренима и поред њих;
- унапређене везе између школа и организација у области спорта и подстакнути програми у спортовима који привлаче децу и омладину.

Да би се постигли циљеви који произилазе из Стратегије развоја спорта у Србији, потребно је да се уради следеће:

7.2.2. Правна регулатива

- редефинисати школски спорт и детаљније регулисати ову област у Закону о спорту;
- донети нове подзаконске акте и правилнике који регулишу ову област;
- побољшати сарадњу министарстава надлежних за просвету и спорт у области школског спорта;

7.2.3. Просторно-технички услови

- побољшати материјално-техничке услове за реализацију школских спортских такмичења – објекти и реквизити у складу са законским нормативима опреме и простора;
- стандардизовати опрему и простор за школски спорт;
- донети план опремања постојећих школских сала;

7.2.4. Програмске иновације и организација

- **повећати број школа** које имају **школско спортско друштво** као темељ школског спорта у земљи за 5–10% у наредне четири године;
- **повећати број секција** за ученике основне школе тако да сваки ученик учествује у једној секцији, чиме директно повећавамо организовано вежбање у оквиру система образовања. Стратегија развоја спорта у Републици Србији за период 2014–2018. године планира да повећање броја школских спортских секција заједно финансирају Министарство омладине и спорта и једница локалне самоуправе уз друштвено одговорне компаније. Постојећи просторно-технички услови налажу да се повећа број спортова и активности које се дешавају на отвореном.
- већи број деце у школским спортским секцијама за 5–10% у наредне четири године;
- **реализација курсних облика наставе** – пливање, вожња бицикла, ролера, стони тенис, веслање, скијање, шах, бадминтон и други спортови у зависности од услова и интересовања деце а у складу са програмом развоја спорта донетим од стране јединице локалне самоуправе. Осим у оквиру редовне наставе физичког васпитања, обуку непливача организовати у сарадњи са јединицом локалне самоуправе и територијалним спортским организацијама по моделу који се преко 40 година успешно реализује у Сомбору, Врбасу, Панчеву.
- **подстицање на редовно вежбање** развијањем нових модела спортско-рекреативних такмичења која се заснивају на учествовању, а не само на способности талентованих ученика;
- развој пројеката **вршњачке подршке** редовном вежбању и неговању такмичарског духа;
- **подстицање самоорганизовања ученика** кроз пројекте типа: Недеља школског спорта, Спортски дан, Европска недеља спортског изазова, Дан изазова, СПРЕТ модел и сличне манифестације;
- **модел СПРЕТА** – спортско-рекреативна међудодељењска такмичења која организују сами ученици тако што уз консултацију са професорима физичког васпитања планирају активности за следеће дане о чему се води јавна евиденција учествовања. Подстицање на самоорганизовање и заједничко планирање и реализација спортско-рекреативних садржаја експериментално су проверени у пракси и дају одличне резултате на плану повећаног и стабилнијег укључивања ученика у различите садржаје (према Митић 1994, Митић-Стефановић...).
- **едукација волонтерског рада ученика** као аниматора спорта за све, помоћних тренера, судија, записничара, делегата и других укључених у систем школског спорта;
- организација **летовања и зимовања, кампова и фестивала** спорта, културе, рекреације и здравља;
- неговање редовног вежбања кроз моделе **спорт у школе, корективна гимнастика, школски фитнес клуб**;
- **Недеља школског спорта** је нови модел који је законска обавеза сваке школе да организује у сваком полугодишту, а остављено је школама да у сарадњи са

локалним самоуправама нађу прави модел који ће да промовише вредности спорта кроз активно укључивање ученика у активности;

- **спортско-рекреативни кампови** ученика успешно се реализују и у месту становања и на туристичкој дестинацији. Град Београд је више година финансирао рад такозваних дневних кампова који су организовани у трајању од недељу дана само као дневни догађај од 8 до 16 часова. Реализовани су мешовити и чисто спортски кампови у којима су ученици одређеног узраста имали програм који је био, пре свега, намењен томе да ученици упознају што више различитих спортско-рекреативних садржаја и на тај начин обогате своје моторичко знање. Спортски кампови на туристичким дестинацијама су по правилу били организовани комерцијално. Изузетак су хуманитарна камповања за поједине групе деце и пројекти чисто спортских кампова које финансира МОС за талентоване и перспективне спортисте.
- **викенд у школском дворишту** даје могућност да се ставе у функцију постојећи, већ изграђени објекти, који су преко викенда ван функције. Правилник о награђивању професора физичког васпитања за додатни и допунски рад треба да предвиди модалитете награђивања за реализацију програма рада секција или спортских такмичења у слободно време других професора. 36 викенда у току школске године је значајна могућност да се однегује навика редовног вежбања код ученика.
- **летњи и зимски распуст у школском дворишту** дају могућност да се постојећа инфраструктура и стручни ресурси ставе у функцију неговања редовног вежбања ученика, што је један од основних циљева наставе физичког васпитања.
- **купон за вежбање средњошколаца** – *Предлогом НПС је предвиђено да је могућ слободнији избор садржаја од стране школе и наставника, што омогућава успешније решавање задатака и добијање жељених исхода. Делови програма се креативно бирају и примењују у складу са условима рада школе и карактеристикама средине у којој школа ради. На тај начин омогућио би се диференцирани приступ ученицима на основу њихових способности (спортски аспект, спортско-рекреативни аспект, здравствено-хигијенски аспект усмерености програма физичког васпитања) а у склопу решавања свих образовних и васпитних компоненти предмета и васпитно-образовне области.* Ваучер даје могућност да средњошколци вежбају тј. тренирају изабрани спорт два пута недељно о трошку МОС и/или локалне самоуправе. Ваучер може да се реализује у оквиру школске спортске секције код професора физичког васпитања или у акредитованом спортском или фитнес клубу. Искуства реализације из Словачке указују да мора пажљиво да се разради модел едукације наставника, родитеља, ученика и тренера да би се подигао ниво ефикасности и смањиле потенцијалне злоупотребе.
- **увођење нових спортова у школска такмичења** у виду отворених првенстава, а у складу са интересовањима ученика и њиховим узрасним карактеристикама;
- смањење гломазне администрације наставника као неопходан услов за излазак на II степен такмичења;
- боља сарадња Савеза за школски спорт и Савеза професора физичког васпитања и спорта;
- **израда информационог система** у области школског спорта који треба да прикупља податке са редовних тестирања и даје повратну информацију напредовању ученика, одељења, разреда, школе, општине, округа, републике;

7.2.5. Финансирање

- обезбедити додатна финансијска средства у сарадњи са локалном самоуправом и заинтересованим министарствима (просвета, спорт, здравље, рад и социјална

политика...) и другим привредним субјектима кроз спонзорства, донације, формирање посебних наменских фондова и друге облике;

7.2.6. Едукација

- повећати број стручних скупова у вези са школским спортом;
- развој модела едукације и подстицања на физичке активности помоћу електронских медија а посебно коришћењем друштвених мрежа које окупљају највећи број младих;
- едукативни програми превенције насиља за децу кроз школски спорт („навијај фер“, „креативни навијачи“, смањивање насиља у спортским организацијама);

7.2.7. Пропаганда и медијска промоција

- израда медијског плана у циљу популаризације школског спорта;
- израда дечјих репортажних емисија о школским спортским догађајима;
- недељно објављивање дечјих новинарских извештаја, репортажа и занимљивих прича са школских спортских терена;
- покретање кампање у циљу промовисања фер плеја, толеранције и поштовања различитости.

7.2.8. Правилник о ангажовању стручног кадра за реализацију ваншколских и ванчасовних активности

Израдити Правилник о ангажовању стручног кадра за реализацију оних ванчасовних активности које наставник школе у оквиру прописаног радног времена у часовној организацији не може да реализује (корективно-педагошки рад, спортске активности у време викенда, летњег и зимског распуста, такмичења...). Тиме би се ванчасовне активности и школска такмичења знатно унапредили и пружила прилика свим ученицима који желе да се баве физичким вежбањем без обзира на личне способности.

7.2.9. Спровођење, праћење, оцењивање и извештавање

7.2.9.1. Спровођење

Примена Стратегије је дефинисана Акционим планом, који је саставни део ове стратегије. Тим планом јасно су дефинисани општи и посебни циљеви, мере и активности за њихову реализацију, носиоци задужени за њихову реализацију, временски оквири и, коначно, процена да ли су за њихову реализацију потребна материјална средства.

7.2.9.2. Праћење, оцењивање и извештавање

Ради успостављања јединственог и формалног система извештавања, Савез ће утврдити процедуре извештавања и формате тих извештаја и у сарадњи са координаторима по окрузима.

Оцењивање се спроводи редовно, једном годишње, коришћењем расположивих извора података, укључујући годишњи извештај о раду као основни извор података. Кроз годишњи извештај, Савез оцењује степен спровођења активности, о чему извештава Управни одбор и Скупштину.

На годишњем нивоу, Савез израђује и објављује извештаје о спровођењу Стратегије на својој интернет страници, степену спровођења циљева и активности, проблемима и изазовима.

Савез ће информације на основу којих би се вршило праћење остваривања циљева прибављати од надлежних савеза за школски спорт у јединицама локалне самоуправе, у Министарству науке, просвете и технолошког развоја, Министарству омладине и спорта, Заводу за спорт и медицину спорта Републике Србије, Покрајинском секретаријату за спорт и омладину и у другим организација које прикупљају и обрађују податке везане за школски спорт. Наведени органи и организације, на захтев Савеза, најмање једном годишње достављају тражене информације у вези са спровођењем Стратегије и Акционог плана.

7.2.9.3. Финансијски ефекти стратегије и акционог плана

За реализацију стратешких циљева у наредном периоду финансијска средства ће бити планирана у оквиру буџета ресорних министарстава, Покрајинског секретаријата за спорт и омладину и јединица локалне самоуправе.

Према могућностима, одређене активности и задаци могу се финансирати из средстава донација и кроз спонзорства.

8. АКЦИОНИ ПЛАН

Акциони план за спровођење ове стратегије чини њен саставни део.

9. Литература

1. Аруновић, Д. (1998). Циљ и задаци школског спорта. Прилози о унапређивању наставе физичког васпитања. Министарство просвете Републике Србије – Сектор за истраживање и развој образовања.
2. Аспекти спорта: www.savremenisport.com
3. Б92 Спорт – Теме – Има ли етике у спорту: www.b92sport/teme/casija.p.htm
4. Бан, Д. О школском спорту у часопису „Физичка култура” – Библиографија 1977–1996.
5. Дефиниција основних појмова: www.savremenisport.com
6. Живановић, Н. (1998). Школски спорт. Прилози о унапређивању наставе физичког васпитања. Министарство просвете Републике Србије – Сектор за истраживање и развој образовања.
7. European Commission/EACEA/Eurydice. (2013). Physical Education and Sport at School in Europe.
8. Закон о спорту. (2011). Министарство омладине и спорта и Спортски савез Србије. Београд: „Службени гласник РС”, бр. 24/2011.
9. Закон о спорту: [www.paragraf./RS/propis/zakon o sportu.htm](http://www.paragraf./RS/propis/zakon%20o%20sportu.htm).
10. International Charter of Physical Education and Sport.
11. Иванић, С. (1998). Спорт у школи. Прилози о унапређивању наставе физичког васпитања. Министарство просвете Републике Србије – Сектор за истраживање и развој образовања.
12. Извештај о раду Савеза за школски спорт Србије за 2011, 2012, 2013. и 2014. годину.
13. Кебин, В., Банићевић, Д., Чапрић, Г., Џида, Б. и Пантић, Ј. (2008). Извештај „Истраживање стања у образовно-васпитним установама у Србији у вези са школским спортом”. Београд: Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања.
14. Кебин, В., Поповић, Г. и Стојановић, Ж. (2008). Идејно решење информатичког система на подручју спорта у Србији. Наручилац пројекта Министарство омладине и спорта Републике Србије.
15. Кебин, В. и Крсмановић, В. (1998). Оглед о раду школских спортских секција. Прилози о унапређивању наставе физичког васпитања. Министарство просвете Републике Србије – Сектор за истраживање и развој образовања.
16. Кебин, В. (2004). Развој школског спорта у Србији – идејни пројекат. Београд: Стручни спортски форум.
17. Кебин, В. (2004). Перспективе школског спорта у новом веку. Актуелно у пракси. Нови Сад.

18. Kennedy, Dr Declan. (2011). Writing and Using Learning Outcomes. Писање и употреба исхода учења. Темпус канцеларија у Србији. www.tempus.ac.rs.
19. Митић, Д. (2001). Рекреација. Београд: Факултет спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду.
20. Митић, Д., Радисављевић-Јанић, С., Милановић, И., Пантелић, С., Марковић, С., Станковић, Р., Стојиљковић, С., Микалачки, М., Чокорило, Н. и Коровљев, Н. (2010). *Ангажованост у рекреацији грађана Републике Србије*. Истраживање обављено за потребе Министарства омладине и спорта Републике Србије. Београд: Факултет спорта и физичког васпитања и Министарство омладине и спорта. [COBISS.SR-ID 512865708].
21. Митић, Д. и Стефановић, Т. Н. (1998). Дан СПРЕТ-них – деци је потребна игра. У: Радовановић, Ђ. (ур.) *Зборник радова са Првог међународног симпозијума Иновације наставних планова и програма физичког васпитања деце и омладине*. Нови Сад: Факултет физичке културе, стр. 230–240. [COBISS.SR-ID 512746924].
22. Митић, Д. (2000). Модел СПРЕТ-а: од идеје до реализације. У: Гавриловић, А. (ур.), Каменов, Е. (ур.). *Дете и слободно време: округли сто*. Београд: „Службени гласник“, стр. 87–97. [COBISS.SR-ID 79042050].
23. Основе спорта, www.menagement.ac.me/files/13371687229.doc
24. Паунић, С. (1998). Школски спорт: Америчка ситуација. Прилози о унапређивању наставе физичког васпитања. Министарство просвете Републике Србије – Сектор за истраживање и развој образовања.
25. Повеља Унеска 21. новембар 1978. http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13150&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html
26. Појам спорта: www.vsovsu.rs/uploads/140142925
27. Поповић, С. (2000). „Које су функције школског спортског друштва“. Београд: Часопис *Физичка култура*, јул 2000. вол. 54 Н 1-4.
28. Правилник о организацији такмичења. Београд, 29.08.2013.
29. Програм и пропозиције Савеза за школски спорт Србије. Београд, 2004.
30. Радојевић, Ј., Милановић, И., Петровић, З., Вишњић, Д., Митић, Д., Кукољ, М., Вукашиновић, В., Митровић, Д. и Кебин, В. (2002). Ревитализација школског спорта у Београду. Београд: Факултет спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду.
31. Статистички годишњак Републике Србије – образовање, 2012.
32. Статут Међународне федерације школског спорта,. Међународна федерација школског спорта (ISF) Портимао (Потругал) 2000. – допуне 2002. - Каен (Француска), у 2004. - Каљари (Италија), у 2006. - Атине (Грчка), у 2008. години – Мао (Шпанија) и у 2010. години - Виласимиус (Италија).
33. Међународна федерација школског спорта (ISF) Портимао (Потругал) 2000 – допуне 2002 – Каен (Француска), у 2004 – Каљари (Италија), у 2006 – Атина (Грчка), у 2008. години – Мао (Шпанија) и у 2010. години – Виласимиус (Италија). Статут Савеза за школски спорт Србије Савез за школски спорт Србије Београд 20.12.2011.
34. Стефановић, Т. Н. (2010). *Праћење ефеката СПРЕТ-а на ангажованости ученика у рекреацији*. [COBISS.SR-ID
35. Стратегија развоја спорта у Републици СрбијиС 2009–2014. Министарство омладине и спорта Београд („Службени гласник РС“ бр.55/05 – исправка, 101/07 и 65/08
36. Стратегија и акциони план развоја школског спорта у АП Војводина за период 2013–2017 Стратегија и акциони план развоја школског спорта у Аутономној покрајини Војводини за период 2013-2017.године